

Stockholms universitet
Institutionen för socialt arbete
Vårterminen 2006

Tonårstjevers syn på genus, sexualitet, jämställdhet och feminism

Vad är feminism? ”Det är ju rätt svårt, men det är väl att man ska vara så där jämn. Att det inte ska vara tjejsaker och killsaker. Så där att rosa inte ska vara en tjejfärg och blått en killfärg”. Karin 15 år

Författare: Malin Abramsson
Handledare: Sanna Tielman

Malin Abramsson
Stockholms universitet
Institutionen för socialt arbete

Tonårstjevers syn på genus, sexualitet, jämställdhet och feminism

Abstract

Studiens syfte har varit att undersöka tonårstjevers syn på och konstruktion av genus och sexualitet och huruvida de anser att det finns samband mellan genus, sexualitet, jämställdhet och feminism. Fokus har legat på sexuellt handlingsutrymmer, förhållandet mellan kärlek och sexuella handlingar, på vilket sätt utseende och klädstil kopplas till kön och sexualitet, syn på hetero-, homo-, och bisexualitet samt tonårstjevernans grad av feministisk medvetenhet. Studien har byggts på kvalitativa samtalsintervjuer med sammanlagt sju tonårstjejer mellan 15-20 år. Studien gör en postmodernistisk feministisk ansats och utgår i sin analys ifrån Yvonne Hirdmans och Judith Butlers teoribildning om genus, kön och sexualitet. Det blir genom studien tydligt hur de studerade tonårstjevernorna förhåller sig till olika genusnormer kring hur en normal tjej bör vara, se ut och uttrycka sin sexualitet.

Sökord: genus, kön, sexualitet, ungdomar, tonårstjejer, unga tjejer, jämställdhet, feminism, queerteori och social konstruktion.

Ett stort tack till de sju tonårstjejer, som under mycket givande samtalsintervjuer delat med sig av sina tankar, känslor, värderingar och erfarenheter kring genus och sexualitet. Jag vill även rikta ett stort tack till min handledare Sanna Tielman, för givande samtal, bra kommentarer och noggrann genomläsning.

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	5
1.1 Inledning	5
1.2 Syfte	6
1.3 Forskningsfrågor	6
1.4 Begreppsförklaringar	6
1.5 Avgränsningar.....	6
2. Metod.....	7
2.1 Vetenskapsfilosofiskt perspektiv	7
2.2 Kvalitativ metod.....	8
2.3 Urval	8
2.4 Upplägg och genomförande av datainsamling.....	9
2.5 Bearbetning av data.....	9
2.6 Etiska aspekter	9
2.7 Validitet.....	10
2.8 Reliabilitet.....	11
2.9 Generaliserbarhet	11
3. Tidigare forskning.....	12
4. Teoretiska utgångspunkter.....	15
4.1 Genusteori enligt Yvonne Hirdman	15
4.2 Queerteori enligt Judith Butler.....	16
5. Tonårstjejerna syn på genus, sexualitet, jämställdhet och feminism, utifrån Hirdman och Butlers teoribildningar	18
5.1 Sexuellt handlingsutrymme.....	19
5.1.1 Kroppskännedom, onani och sexlust.....	19
5.1.2 Rykten.....	21
5.1.3 Stress och press/tvång kring sexuella handlingar	22
5.2. Förhållandet mellan sexuella handlingar och kärleken.....	23
5.3 Utseende och klädstil	24
5.3.1 Olika skönhetsideal för tjejer och killar – kopplas till media.....	24
5.3.2 Utseende och klädstil kopplat till kön och sexualitet	25
5.4 Tonårstjejernas syn på hetero-, bi-, och homosexualitet.....	27
5.5 Feministisk medvetenhet	29
5.5.1 Vad betyder jämställdhet och vad är feminism?	29
5.5.2 Tjejernas förklaringsmodeller och syn på orsakssamband mellan genus, sexualitet, jämställdhet och feminism.....	30
6. Slutdiskussion	32
6.1 Slutdiskussion	32
6.2 Diskussion av metodval	33
6.3 Diskussion om teorival	33
6.4 Förslag på fortsatt forskning	34
Referenslista.....	35
Bilaga	37

1. Introduktion

1.1 Inledning

” Det har ju alltid varit så att killar har mer, ja att de ska vara över tjejerna. När en kille då är böj så blir han ju ungefär som tjejerna och då kommer han inte lika högt upp, eller ses inte som lika cool. Det känns som att det är det där med killar och tjejer, det är olika, det ska ju inte vara så längre...men det är ändå så att mannen har mer än kvinnan.” Ur intervju om genus och sexualitet med Karin 15 år.

Vad syftar Karin på och hur kan det komma sig att hon säger det hon gör? Hur ser Karin och hennes kompisar på killar och tjejer och vad tänker de kring hetero-, homo-, och bisexualitet?

Feministiska teoretiker och genusforskare utgår ifrån att sexualiteten inte endast är en privat historia utan speglas av det patriarkala samhälle vi lever i. Genom att koppla samman kön, makt och sexualitet vänder sig den feministiska teoribildningen emot den länge rådande ”sanningen” om sexualiteten som något ”naturligt” och biologiskt skapat oberoende av det omgivande samhällets sociala och ekonomiska kontext. Fokus inom delar av sexologin och den sociobiologiska forskningen har legat på teorier kring evolutionens påverkan på kvinnors och mäns sexuella beteende och reproduktionens centrala roll för sexualiteten. Detta i sin tur har bidragit till upprätthållandet av heterosexualiteten som given norm, förutbestämd och naturlig. Genom att analysera kön och heteronormativitet, synliggörs det maktförhållande som finns inbyggt i föreställningen om könen som komplementära genom dess ”naturliga” olikheter. (Jeffner, 1998, s 28-34)

Könsmaktsordning avspeglar sig i människors sexualitet och vilka uttryck sexualiteten tar sig, vilket jag anser kan ses som ett samhällsproblem. Jag syftar då exempelvis på sexuella trakasserier, sexualiserat våld, porrindusti och sexköpare, vilka befäster och vidmakthåller mäns dominans och kvinnors underkastelse. (Jfr. Lena Gemzöe, 2003, loc.cit) Ojämn maktfördelning mellan kvinnor som grupp och män som grupp, vidmakthålls med hjälp av stereotypa könsroller som spelar på över- och underordning, vilket resulterar i ett minskat sexuellt handlingsutrymme för kvinnor. (Jeffner, 1998, 281-286) Andra uttryck för könsmaktsordningen är heteronormativitet och homofobi som leder till osynliggörande, diskriminering, våld och hatbrott. (Butler, 2005, s 11-12)

Idén till den här studien fick jag under min studiepraktik på en ungdomsmottagning i Sundbyberg, Stockholm. Under terminen på ungdomsmottagningen fick jag möjlighet att samtala både enskilt och i grupp med tonårstjejer om sex och samlevnad. Det slog mig ofta på vilket sätt de besökande tjejerna pratade och resonerade kring vilka olika förhållningsregler och normer (handlingsutrymme) som finns för tjejer respektive killar rörande könsroller och sexualitet. Ofta pratade tjejerna om detta som något orättvist samtidigt som de tycktes förhålla sig stenhårt till de givna normerna, både uttalade och outtalade sådana. Genom att undersöka unga tjejers tankar kring genus och sexualitet, skulle vi kunna få en indikation på hur medvetna unga tjejer är om jämställdhet/ojämsälldhet mellan könen och på vilka sätt det tar sig uttryck. Denna kunskap ser jag som nödvändig i det sociala arbetet med ungdomar. Genom ökade kunskaper om unga tjejers bilder och tankar kring könsroller och sexualitet kan vi som yrkesutövande socionomer lättare föra en dialog samt bedriva ett förebyggande jämställdhetsarbete. För att kunna påverka samhällsstrukturer måste vi veta vilken verklighet människor lever och relaterar till. Ökade kunskaper kring könsroller och sexualitet skulle kunna bidra till att unga tjejer får ett vidgat handlingsutrymme och möjlighet att utforska sin sexualitet och utifrån det även stärka sitt självbestämmande.

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka tonårstjejjers syn på och konstruktion av genus och sexualitet och hurvida de anser att det finns samband mellan genus, sexualitet, jämställdhet och feminism. Centralt blir på vilket sätt genus och sexualitet kopplas ihop med varandra, genom tonårstjejjernas tal och resonemang

Genom mitt syfte vill jag bidra till ökad förståelse kring hur genus konstrueras och vidmakthålls med sexualiteten som verktyg och/eller vice versa. Alltså på vilket sätt speglar och påverkar genus sexualiteten och på vilket sätt speglar och påverkar sexualiteten genus?

1.3 Forskningsfrågor

- Anser tonårstjejjerna att killar och tjejer har lika/olika stort sexuellt handlingsutrymme, på vilka sätt tar det sig uttryck?
- På vilket sätt ser tonårstjejjerna på förhållandet mellan kärlek och sexuella handlingar?
- På vilket sätt kopplar tonårstjejjerna ihop utseende med genus och sexualitet?
- Hur ser tonårstjejjerna på hetero-, homo-, - och bisexualitet, hur yttrar det sig i deras tal och resonemang?
- Finns det en feministisk medvetenhet hos tonårstjejjerna, som tar sig uttryck i deras tal och resonemang? Kopplar de i så fall ihop sexualitet med jämställdhet och feminism?

1.4 Begreppsförklaringar

Det finns inom den feministiska teoribildningens olika definitioner av kön och genus. Teoretikerna Yvonne Hirdman (2001) och Judith Butler (2005) som jag presenterar närmare i mitt teorikapitel använder begreppen olika. Jag har dock valt att i den här studien använda Hirdmans definition av kön och genus. Hirdman menar att kön och genus är två olika beskrivningar av kroppen och två olika tolkningsätt av den. Kön beskriver enligt Hirdman den faktiska fysiska kroppen medan genus beskriver vilka egenskaper vi tillskriver kroppen, d.v.s. vår tolkning av den. Genom denna förklaringsmodell tillskriver vi traditionellt sätt genusaspekterna manligt och kvinnligt på det biologiska könet. Detta till skillnad från Butler som inte skiljer på biologiska kön och socialt konstruerat genus. Därmed inte sagt att jag inte kommer att använda Butlers teorier som viktiga analysverktyg i min uppsats. På de ställen där jag specifikt i analysen använder Butlers definition genus/kön kommer det att vara tydligt markerat.

I denna studie använder jag mig av den vidare betydelsen av begreppet sexualitet. Jag utgår ifrån Skeggs (1999) definition av sexualitet, så som inte endast innefattande könsumgänge och samlag utan även ett system av blickar, begär, känslor, beteende, identitet sociala relationer och skvaller. (Skeggs i Ambjörnsson, 2004, s.13-14)

Sexuellt handlingsutrymme betecknas i den här studien som de ”spelregler” och normer som finns för tjejer och killar vad det gäller sexualitet och sexuella handlingar. Samt de konsekvenser och sociala sanktioner som följer på beteenden som bryter mot dessa ”spelregler”.

Gemzöe (2003, s13) ger ett förslag på definitionen av en feminist; en person som anser att kvinnor som grupp är underordnade män som grupp och att detta förhållande bör ändras. I denna studie använder jag begreppet feministisk medvetenhet som ett samlingsgrepp för i vilken grad tonårstjejjerna anser att det finns en ojämställdhet mellan könen och i vilken utsträckning de kopplar ihop det med genus och sexualitet.

1.5 Avgränsningar

I den här studien avgränsar jag mig till att bara undersöka tonårstjejjers syn på genus och sexualitet och utelämnar tonårskillars syn på givet tema. I min teori- och analysdel avgränsar jag mig till att enbart presentera och använda mig av genus och sexualitetsteorier och utelämnar

teorier kring bl.a. klass, etnicitet och funktionshinder. I min intervjuguide avgränsar jag mig till att ta upp synen på hetero-, homo-, och bisexuella personer. Jag tar i denna studie inte upp synen på transpersoner och använder mig genom det heller inte av det vedertagna samlingsbegreppet HBT- personer (homo-, bi-, och transpersoner)

2. Metod

2.1 Vetenskapsfilosofiskt perspektiv

Studien utgår från ett postmodernt feministiskt perspektiv, vilket innebär ett konstruktivistiskt sätt att se på vetenskaplig kunskap och därigenom också forskningsmetod. Det postmoderna synsättet utgår ifrån att det inte finns en sann och naturgiven verklighet utan att människor tillsammans skapar den sociala verklighet de lever och förhåller sig till. (Kvale, 1997, s 45, s 72) På samma sätt ser de postmoderna tänkarna på kunskap, jag citerar Berger och Luckmann i Kvale (1997):

Föreställningen om kunskap som verklighetens spegel ersätts av en föreställning om "verklighetens sociala konstruktion", där fokus ligger på tolkningen av och förhandlingen om den sociala världens mening. (Kvale, 1997, s.72)

Utifrån ett postmodernt synsätt konstrueras en berättelse om verkligheten genom intervjun. (Larsson et al, 2005, s 94) Ett postmodernt synsätt blir relevant för min studie då jag kommer att observera hur mina intervjupersoner genom språket väljer att beskriva sin verklighet i förhållande till varandra, mig och samhället i stort. (a.a.)

Inom den feministiska forskningstraditionen, i vilken den kvalitativa intervjun som metod kommit att bli central, läggs tonvikt på kvinnors vardagsupplevelser och livssituation. Kvinnors levnadsvillkor ses i den feministiska forskningen i ljuset av könsmaktsordningen. Karakteristiskt för den feministiska forskningen är även förändringstanken och i strävan mot ett jämställt samhälle. (Kvale, 1997, s 72-73)

Genom att föra samman det feministiska synsättet med det postmodernistiska, blir det möjligt att betrakta kön som en grundläggande organiserande maktprincip i vårt samhälle, men som dock går att förändra. I ett postmodernt feministiskt perspektiv finns alltså ett stort förändringspotential. (Kvale, 1997 s. 72-73) Detta blir tydligt genom Kvale (1997, s 72) som citerar Lather:

Att bedriva kvinnoforskning är, mycket enkelt uttryckt, att ställa den sociala konstruktionen för könet i centrum för sina studier...Den öppna ideologiska målet för kvinnoforskningen inom humanvetenskap är att råda bot på både osynligheten och förvanskningen av kvinnors erfarenheter och där med bidra till att upphäva kvinnors ojämlika sociala positioner. (Lather 1999, s 71)

På samma sätt läggs fokus i denna studie på att föra fram unga tjejers upplevelsevärld och levnadsvillkor, utifrån deras egna formuleringar. Genom detta kan ett postmodernt feministiskt perspektiv, som min studies vetenskapsfilosofiska position, även motiveras. Teoretiker Yvonne Hirdman (2001) och Judith Butler (2005) vars teorier och begrepp jag i denna studie valt att analysera mina data utifrån, har även båda ett socialkonstruktivistiskt och postmodernistiskt perspektiv, vilket alltså går i linje med en postmodernistiskt feministisk vetenskapsfilosofisk position.

2.2 Kvalitativ metod

För att besvara mina forskningsfrågor valde jag att använda kvalitativ metod i form av längre öppna intervjuer. Syfte med dessa öppna intervjuer var att kunna ta del av intervjupersonernas attityder, tankar, känslor och kunskaper kring givna teman, utifrån deras egna beskrivningar och direkta citat. Forskarens roll i den kvalitativa forskningsintervjun som metod är att försöka förstå intervjupersonernas kognitiva och emotionella upplevelsevärld genom att tolka hennes ord och beskrivningar. Undersökarens uppgift är sedan att analysera intervjupersonens beskrivna upplevelser utifrån teoretiska perspektiv. (Larsson, 1997, s. 92)

I min studie ingår sju intervjupersoner. Jag valde att intervjua dem i två par och i en liten grupp om tre personer. Tanken med att inte intervjua tjejerna enskilt var att de skulle få möjlighet att spinna vidare på och relatera till varandras svar. Jag bad dem att diskutera med varandra och/eller berätta för mig vad de tänkte. Syftet med intervjuerna var att få ta del av deras åsikter, attityder, tankar och sätt att prata och förhålla sig till givna teman, mer än att undersöka deras privata erfarenheter. Samtidigt som jag varit ute efter att på detta sätt närma mig respondenternas eget sätt att definiera sin verklighet, har intervjuguiden konstruerats utifrån och inspirerats av Hirdmans och Butlers teori om genus, kön och sexualitet. Jag har med andra ord samlat in min empiri utifrån både deduktiv och induktiv strategi. Vid analysen av min insamlade data har jag även använt mig av både induktiva och deduktiva strategier, dels har jag analyserat min empiri utifrån valda teorier och tidigare forskning, dels har jag sökt mönster och härlett begrepp direkt från mina empiriska data. Jag har genom detta tillvägagångssätt till viss del kunnat spinna vidare på egna resonemang, reflektioner och slutsatser. Denna växelvis användning av induktiva och deduktiva ansatser kallar Larsson (1997) för abduktiv metod. Larsson (1997) menar att de genom abduktiv metod blir lättare att studera dolda meningssammanhang och djupstrukturer, än om induktiv och deduktiv metod används var för sig. Detta genom att använda och sammanföra den kunskap, datateser och teoretiska referensrammar som redan finns med empiriskt härledda datamönster. (Larsson, 1997, s 122-123)

2.3 Urval

Jag har i mitt val av intervjupersoner utgått från en stratifierat strategisk urvalsmetod som går ut på att mina intervjupersoner ingår i olika grupper eller kategorier. Huvudsyftet med ett sådant urval är att fånga in huvudsakliga, viktiga variationer ur en population snarare än att fånga in det mest vanliga eller typiska. Genom att använda ett stratifierat strategisk urval i sin undersökning ser forskaren till att relevanta strata d.v.s. kategorier finns representerade i undersökningen. (Patton, 1990, s 174) Kön, ålder, landsbygd, stadsmiljö och etnicitet var de strata som jag utgick ifrån i sökandet efter mina intervjupersoner. Jag intervjuade med avsikt enbart tjejer, varav ett stratum, d.v.s. kategori med tjejer i tidig tonår- 15 år och ett stratum med tjejer i sen tonår-18-20 år, ett stratum men tjejer från landsbygd, ett stratum med tjejer från stadsmiljö, ett stratum med tjejer med etnisk svensk bakgrund och ett stratum med tjejer med utländsk bakgrund. Denna urvalsmetod resulterade i att jag gjorde en gruppintervju med tre 15-åriga tjejer från landsbygdsmiljö, med etnisk svensk bakgrund, en parintervju med två tjejer på 18 år, respektive 19 år från landsbygdsmiljö, med etnisk svensk bakgrund, samt en par intervju med två tjejer på 19 år respektive 20 år med utländsk bakgrund. Detta innebar att de sju intervjupersoner som ingick i min studie uppfyllde två eller flera strata, d.v.s. ingick i olika grupper/kategorier på en och samma gång. Genom dessa strata ville jag se till att få en spridning av erfarenheter och intervjupersoner med olika bakgrund. Givetvis är det inte möjligt att generalisera till en större population från detta lila urval; däremot är det ändå ett sätt att i görligaste mån få en bredd av erfarenheter. Min avsikt med denna studie är dock inte att analysera och dra slutsatser om tonårstjejers syn på genus och sexualitet utifrån aspekter på ålder, landsbygd/stadsmiljö och etnicitet.

De tre 15-åriga tjejerna gick på högstadiet medan de fyra 18-20-åriga tjejerna gick på gymnasiet. Alla intervjupersonerna var för mig tidigare okända personer som kontaktades och tillfrågades om att vara med i studien av andra vuxna personer i deras närhet.

2.4 Upplägg och genomförande av datainsamling

Jag använde mig av en allmän intervjuguide, det vill säga en intervjuguide som innehåller ett antal relevanta teman med öppna underfrågor som är kopplade till mina forskningsfrågor. Fördelen med den allmänna intervjuguiden är att frågorna inte strikt behöver ställas i en viss ordning, det finns även möjlighet och utrymme att fånga upp det intervjupersonerna säger och ställa följdfrågor. Intervjuguiden kan på så sätt ses som en checklista över alla de ämnen som ska täckas in under intervjun. (Larsson et al, 2005, s 104-105) Delteman i min intervjuguide var följande; sexuellt handlingsutrymme, synen på förhållandet mellan kärlek och sexuella handlingar, på vilket sätt utseende kopplas till genus och sexualitet, synen på hetero-, homo- och bisexualitet samt feministisk medvetenhet. Syfte med intervjuerna var att undersöka deras tankar och åsikter kring givna teman, inte deras personliga konkreta handlingar och erfarenheter. Genom att formulera alla delteman utifrån allmänt ställda frågor och påståenden styrde jag in samtalen på ett mer generellt än personligt plan.

För att på ett avslappnat och tidseffektivt sätt föra in tjejernas tankar och samtalet på mina givna teman visade jag två filmscener på ca 8-10 minuter vardera ur ungdomsfilmerna *Hip hip hora* av Teresa Falk (2003), som jag sedan bad dem diskutera och relatera till. Jag använde på så sätt filmerna som ett redskap för att under intervjuerna komma in på frågor kring genus och sexualitet. Intervjuguiden är även uppbyggd utifrån några påståenden samt en berättelse. I konstruerandet av påståendena, intervjufrågorna och berättelsen tog jag inspiration och hjälp av RFSU:s skolinformatörmaterial (2005) kring sex och samlevnad. Materialet används av RFSU:s skolinformatörer då de går ut i skolor och pratar om sex och samlevnad i tjej-, och killgrupper. Genom att använda vissa redan formulerade, diskuterade och använda påståenden ville jag försäkra mig om att min intervjuguide verkligen representerade de frågor som jag ville ha svar på. I utformandet av min intervjuguide använde jag mig av ett ickeakademiskt språk.

Två av intervjuerna ägde rum hemma hos intervjupersonerna. Vi var dock under båda dessa intervjuer ensamma i lägenheten och huset, det fanns alltså inga vårdnadshavare eller syskon som kunde höra och på så sätt störa eller påverka intervjun. Den tredje intervjun ägde rum på en fritidsgård, i ett avskilt och stängt rum. Samtliga tre intervjuer varade 80-90 minuter.

2.5 Bearbetning av data

Jag valde att göra en ordagrann transkription av de tre 80-90 minuters långa intervjuerna, vilket motsvarade cirka 40 sidor transkriberad text. Efter transkriberingen sorterade jag upp mitt empiriska material d.v.s. allt mina intervjupersoners sagt under intervjuerna i fem delteman; sexuellt handlingsutrymme, synen på förhållandet mellan kärlek och sexuella handlingar, utseende kopplas till kön och sexualitet, synen på hetero-, homo- och bisexualitet samt feministisk medvetenhet. Genom att sortera upp mina data i olika delteman blev det lättare att få en överblick över mitt material, samt jämföra intervjupersonernas svar och tydligare se samband, likheter och olikheter i deras tal och resonemang.

2.6 Etiska aspekter

Vid en kvalitativa forskningsintervjuer får undersökaren ta del av intervjupersonens många gånger personliga och privata åsikter och erfarenheter. Undersökaren har genom det ett ansvar för att intervjuens struktur och innehåll ska följa de etiska riktlinjer som finns, för att på så sätt

minska risken för eventuell psykisk skada och kränkningar av intervjupersonen. (Kvale, 1997, s 119- 120)

Jag tillämpade informerat samtycke vid samtliga intervjuer. Detta innebar att jag informerade mina intervjupersoner om det allmänna syftet med studien och kort om dess upplägg. Intervjupersonerna informerades om att intervjun var frivillig då de tillfrågades att delta. Vid själva intervjutillfället poängterade jag detta ytterligare än gång och sa även att de när som helst utan att förklara sig fick avbryta intervjun. Jag bad dem även att säga till om det var någon fråga under intervjuns gång som de inte ville svara på. Jag sade till dem att de kunde göra detta genom att bara säga ”pass” eller något liknande och då skulle vi gå över till nästa fråga. Jag bad dem även att säga till om det var någon fråga eller påstående som de inte förstod, så jag i så fall kunde omformulera eller förklara frågan.

Intervjupersonerna informerades även inledningsvis om konfidentialitet, vilket innebar att jag berättade för dem att de kommer att vara anonyma i den färdigt skrivna c-uppsatsen och att deras namn skulle ersättas med fingerade namn. Jag informerade dem även om att ingen annan än jag skulle få tillgång till de inspelade ljudupptagningarna av intervjuerna och att de inte skulle användas till något annat än denna studie.

Risken för att en intervjuperson ska lida någon skada eller obehag under eller efter en studie ska vara så liten som möjligt. Undersökaren ska noga beakta och reflektera över eventuella konsekvenser för deltagare i en undersökningen. (Kvale, 1997 s.110) Genom att intervjua tjejerna tillsammans ville jag förhindra att de skulle känna sig utpekade och/eller utelämnade av mina frågor och deras svar. Frågor kring könsroller och sexualitet kan anses smälta samman med människors personliga sfär och integritet vilket gör att jag som undersökare måste vara extra vaksam då jag utformar mina intervjufrågor, så att de hamnar på ett mer generellt än personligt plan. Jag var under samtliga intervjuer mån om att fråga vad de tänkte kring olika fenomen och vad de trodde att människor i allmänhet tycker, för att motverka att tjejerna skulle bli allt för privata och berätta om upplevelser som de i efterhand skulle kunna känna sig utelämnade av. Mitt syfte med intervjuerna var att undersöka deras tankar och åsikter kring givna teman, inte deras personliga handlingar och erfarenheter. Jag frågade dem alltså inte huruvida de hade partner, om deras sexuella läggning eller tidigare sexuella erfarenheter.

2.7 Validitet

Vid en kvalitativ studie är det viktigt att de öppna intervjufrågorna är formulerade så att de ”fångar in” eller ”mäter” det som de har för avsikt att ”mäta”. God validitet bygger även på att läsaren får en så klar och tydlig bild av det fenomen som undersökts med hjälp av forskarens beskrivningar, kategoriseringar och analys. (Larsson et al. 2005, s 116-117)

Jag valde att ta hjälp och inspiration från RFSU:s skolinformatörsmaterial (2005) vid utformandet av min intervjuguide. Anledningen till att jag valde att använda detta materialet var att jag vill ha påståenden, berättelser och frågor som tidigare prövats och använts i syfte att samtala och diskutera sex och samlevnad med ungdomar. RFSU:s informationsmaterial (2005) är utarbetat utifrån ett medvetet genusperspektiv kopplat till sexualitet och frågor kring hetero-, homo-, bi och transpersoner. Genom att använda delar av RFSU:s material i min intervjuguide hoppades jag på att kunna ”fånga in” just det som jag ville studera i det mina intervjupersoner sa och på så sätt höja studiens validitet.

Mina intervjupersoner fick även se valda scener ur ungdomsfilmerna *Hip Hip Hora* av Teresa Falk (2003), (se intervjuguiden för utförligare beskrivning av filmscenernas innehåll). Filmen tar på ett tydligt sätt upp de givna teman kring genus och sexualitet som jag ville undersöka tjejernas syn på. Genom användandet av denna film ville jag försäkra mig om att tjejernas verkligen diskuterade och pratade om de ämnen jag ville att de skulle prata om. Det bör även tilläggas att samtliga sju intervjupersoner tidigare sett filmen i sin helhet, vilket gjorde det lättare för dem att direkt diskutera karaktärerna och händelserna i filmen, då jag endast

visade kortare filmfrekvenser. Genom att intervjupersonerna diskuterar det generella utifrån sig själva, med hjälp av filmscener och påståenden, anser jag att det går att tolka hur de upplever och ser på givna teman utan att för den sakens skull hamna i något som liknar ett mer terapeutiskt samtal.

Min intervjuguide bygger på sex delteman, vilka varvas och återkommer flera gånger under intervjun på olika sätt och genom att jag formulerar liknande frågor flera gånger. Genom att återkomma och varva mina delteman under intervjun ville jag öka chanserna att verkligen fånga in det jag ville undersöka. Genom att sedan jämföra svaren på de frågor som liknar varandra kunde jag tydligare se mönster och ge tyngd åt de svar som återkommer under intervjuerna.

Under samtliga intervjuer pratade och diskuterade tjejerna givna teman på ett öppet, frispråkigt och tillsynes ogenerat sätt. Innan och under intervjuerna uppgav tjejerna att de kände varandra sedan innan och var vänner. Jag reflekterar över att detta torde lagt grunden för en trygghet i samtalet vilket resulterade i tjejernas öppenhet och frispråkighet.

2.8 Reliabilitet

Graden av reliabilitet i kvalitativa studier syftar på hur undersökningen och bearbetningen av material är utförd. God reliabilitet syftar till en noggrannhet genom hela forskningsprocessen, med avsaknad från slump och slarvfel under datainsamlingen, så som att t.ex. inte vara uppmärksam under intervjuerna eller transkribera materialet slarvigt. (Esaiasson et al. 2005, s 67) Jag utgick under samtliga intervjuer från min intervjuguide, alla respondenter fick svara på samma frågor, relatera till samma berättelse, påståenden och filmscener och inga större utsvävningar gjordes från min intervjuguide. Samtliga tre intervjuer varade under lika lång tid, 80-90 minuter. Intervjuerna genomfördes avskilt, utan risk för att andra personer skulle höra eller störa våra samtal. Tanken med mitt urval var att jag skulle göra tre stycken parintervjuer och att samtliga tre intervjuer skulle utgå ifrån två personer. Vid ett av intervjutillfällena hade jag bokad tid med två 15-åriga tjejer, till min förvåning kom det dock tre tjejer istället för två till den avtalade tiden. Utifrån den givna situationen beslutade jag mig då för att intervjua dem alla tre. Detta i sin tur resulterade i mycket bra diskussioner och reflektioner dem emellan. I efterhand kunde jag se att denna intervju blev mycket givande, då jag lättare kunde fånga upp tjejernas gemensamma diskurs, genom att de talade fritt till varandra och inte enbart till mig. Jag valde att transkribera allt som sagts under samtliga intervjuer ordagrant. Genom att tydligt redovisa tillvägagångssätt och hur resultat och analys gjorts i den här studien vill jag ge läsaren möjlighet att ta ställning till studiens trovärdighet.

2.9 Generaliserbarhet

Ur en kvalitativ studie som denna går det inte att dra direkta generella slutsatser om en population, i motsats till en statistisk kvantitativ studie. (Kvale, 1997, 210-211) Jag förutsätter dock att tjejerna som jag intervjuat inte lever i ett vakuum, utan att det som blir sagt i intervjuerna är uttryck för någon typ av befintliga, gemensamma normer, värderingar och erfarenheter. Detta innebär i sin tur ett antagande om att olika grupper av människor har något gemensamt vad det gäller värderingar, normer och erfarenheter. (Jfr. Jeffner, 2001, loc.cit)

Slutsatser från en kvalitativ studie som denna kan i viss mån vara generaliserbara då argumentationen i analysen bygger på teori, d.v.s. analytisk generalisering. Genom att generalisera sin empiri utifrån teorier och modeller om samhället, som i sin tur kan säga något om populationen i sin helhet. (Kvale, 1997, 210-211) Denna studie bygger på en teoretisk analys av Hirdman och Butlers teori om genus och sexualitet.

3. Tidigare forskning

Forskningen om på vilket sätt genus/kön identifierats i samhället och hur unga tjejer identifierar sig själva har båda sina rötter i kvinnors kamp för politiska och juridiska rättigheter före sekelskiftet men även från 1960-talets politiska feminism med fokus på social rättvisa och jämlikhet. Genom det kan forskningen om kön ses som en del i en historisk process i vilken kön jämförs utifrån likheter och skillnader. Fokus ligger på vad det innebär att vara kvinna eller man i ett visst sammanhang under en vis tid. Simone de Beauvoirs *Det andra könet från 1949*, i vilken hon skrev att man inte föds till kvinna utan blir det, kom att bli mycket betydelsefullt för definitionen av kön såväl inom forskning som inom den västerländska kvinnorörelsen. (Berggren, 2001, s 19)

Michel Foucaults Sexualitetens historia från 1976, i vilken han beskriver sexualiteten som socialt och kulturellt konstruerad och tätt sammankopplat med makt, kom att bli banbrytande och en ständigt återkommande referens inom sexualitetsforskningen. En annan inflytelserik forskare är socialantropologen Gayle Rubin som 1975 myntade begreppet "sex/gender system" genom vilket hon erbjöd (då det formulerades) ett nytt sätt att analysera sexualiteten i förhållande till samhället. Rubin menade att kvinnoförtryck måste ses som en produkt av de sociala förhållanden som organiserar sexualitet och reproduktion. (Bäckman, 2003, 16-18).

Historiskt sett har ungdomsforskningen som rör sexualitet utförts av män med pojkar som studieobjekt och med fokus på det problematiska och avvikande. De senare åren har det dock skett en diskursförskjutning till förmån för unga kvinnor och "vanliga" ungdomar. Forskning med tjejer som studieobjekt, med fokus på deras attityder, upplevelser och tolkningar av sexualiteten, utförd av kvinnor, har kommit att bli vanligare inom forskningsfältet. (Lundgren & Sörensdotter, 2004, s. 11)

Fanny Ambjörnssons (2004) avhandling *I en klass för sig - genus, klass och sexualitet bland gymnasieungdomar*, i vilken jag hämtat mycket av inspirationen till min studie, bygger på ett års socialantropologiskt fältarbete på två skilda gymnasieprogram i Stockholm. Ambjörnsson diskuterar hur tjejerna förhåller sig till olika genusnormer och hur normalitet och genus skapas och upprätthålls i förhållande till och i påverkan av sexualitet, klass och etnicitet. (Ambjörnsson, 2004, loc.cit.) Fanny Ambjörnsson har i sin tur, som så många andra forskare inom området, inspirerats av sociologen Beverly Skeggs. Skeggs följde under 12 års tid 83 unga vita arbetarklasskvinnor i England och skrev boken *Att bli respektabel* (1999). Skeggs myntade utifrån sina observationer begreppet *respectability* (på svenska respektabilitet). Skeggs menar att det som arbetarklasskvinna aldrig går att lyckas med konststycket att vara feminin på "rätt sätt", med andra ord respektabel varav begreppet *respectability*, vilket enligt henne endast är förbehållet den vita medelklasskvinnan. Vilket i sin tur väckte skuld och skam hos de kvinnor hon studerade. Samtidigt som Skeggs uppmärksammar ekonomiska samhällsklyftor bidrar hon genom sin forskning till att synliggöra normer kring hur den "normala" tjejen förväntas vara och agera. (Skeggs, 1999, loc.cit.) Liknande utgångspunkt har Inger Berggren (2001) i sin avhandling *Identiteten, kön och klass - hur arbetarklassflickor skapar sin identitet* i vilken hon utgår ifrån 185 kvalitativa intervjuer med tjejer mellan 13-17 år. Berggren diskuterar hur tjejerna ser på och konstruerar genus, identitet och sexualitet, med fokus på klass. (Berggren, 2001, loc.cit.) Margareta Forsberg (2005) lyfter i sin avhandling *Brunetter och Blondiner - ungdomar i det mångkulturella Sverige* upp tonårstjejer som lever i en mångkulturell kontext och deras syn på sexualitet och genus. Avhandlingen bygger på en kvantitativ enkätundersökning och på kvalitativa intervjuer med tjejer mellan 16-18 år. Liksom i Inger Berggrens avhandling är Skeggs (1999) begrepp respektabilitet centralt i Forsbergs undersökning. (Forsberg, 2005, loc.cit.)

Thomas Johansson och Philip Lalander (2003) studerar i sin avhandling *Sexualitetens omvandling - politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer* genom en rad djupstudier av

specifika ungdomsgrupper och miljöer, hur ungdomar med olika kön, etnicitet och klassbakgrund formar och ser på sin sexualitet och könsidentitet. (Johansson & Lelander, 2003, loc.cit.)

Stina Jeffner (1998) tar i sin avhandling *Liksom våldtäkt, typ... om ungdomars förståelse av våldtäkt* upp betydelsen av kön och heterosexualitet för ungdomars förståelse av våldtäkt. Jeffner utgår ifrån 16 kvalitativa intervjuer med femtonåriga tjejer och killar, i vilka hon ställde frågor som hur de ser på våldtäkt, vad en tjej ska göra för att inte bli våldtagen, hur killar är som våldtar, hur är schysta killar och hur de ser på kärlek? Jeffner menar i sina slutsatser att tjejers sexualitet regleras av normer som säger att de inte bör vara "för" sexuellt aktiva då de riskerar att få dåligt rykte. Enligt normen bör sexualitetens kopplas till kärlek för tjejernas del, medan killar har större sexuellt handlingsutrymme. (Jeffner, 1998, loc.cit.) Leslie A. Houts (2005) avhandling; *But was it Wanted? Young women's first voluntary sexual intercourse* bygger på 574 kvalitativa intervjuer med 15-24 åriga tjejer i USA, om deras upplevelsen av sitt första samlag. 28% av respondenterna i Houts (2005) undersökning uppger att de inte riktigt velat första gången och majoriteten av respondenterna uppvisar en ambivalens kring hurvida det första samlaget var önskat eller ej. (Houts, 2005, loc.cit.)

I sin avhandling *Kön och känsla* (2003) undersöker Maria Bäckman med hjälp av fältstudier och kvalitativa intervjuer vad ungdomar har för syn på och tankar om sexualitet. Hon försöker i sin avhandling besvara frågor som: När blir en tjej hora? och varför låtsasspyr killarna på lektionen om homosexualitet? Genom sin avhandling granskar Bäckman även vad som är tillåtet och förbjudet att prata om i skolans sex- och samlevnadsundervisning. (Bäckman, 2003, loc.cit.) På liknade sätt diskuterar Eva Lundgren och Renita Sörensdotter (2004) i sin rapport *Ungdomar och normer på skolans arena*, som bygger på fältarbete och kvalitativa intervjuer med 15-åriga tjejer, hur en tjej ska "passa in" och vilka olika normer som omfattas av det. Vidare belyser de vilka kroppsideal, genus och sexualitetsnormer som förmedlas genom medierna och på vilket sätt tjejerna förhåller sig till detta. De diskuterar även hur tjejerna ser på feminism och jämställdhet, hetero-, homo- och bisexualitet. (Lundgren & Sörensdotter, 2004, loc.cit.) Även Anja Hirdman (2001) i *Tilltalande bilder. Genus, sexualitet och publiksyn i Vecko-revyn och Fib Aktuellt* belyser och diskuterar medias roll för tjejers genusskapande. (Hirdman, 2001, loc.cit.) På liknade sätt undersöker Kelley Massoni (2004) i sin rapport *Modeling work - Occupational Messages in Seventeens Magazine* hur tidningar och magasin i Kansas påverkar unga tjejers identitet och genusskapande. (Massoni, 2004, loc.cit.) Lena Berg (1999, 2002) belyser i sin bok *Lagom är bäst - unga kvinnors berättelser om heterosexuell samvaro och pornografi* samt i sin avhandling *Äkta kärlek - heterosexuell samvaro speglar mot diskursen om kärlek, heterosexualitet och kropp* hur unga tjejer utifrån kvalitativa intervjuer diskuterar pornografi och sexuellt umgänge med killar. (Berg, 1999, 2002, loc.cit.)

Ungdomsbarometern är namnet på en sedan 1991 återkommande kvantitativ och kvalitativ omfångsundersökning av ungdomars beteendemönster, värderingar och attityder. 2004 års undersökning bygger på enkäter som besvarats av 3846 ungdomar från olika delar av Sverige i åldern 15-25 år. Jag väljer här att lyfta fram några av de statistiska resultat, som jag anser tangerar de ämnen som jag valt att studera. På påståendet: *Sex är ofta fyllt med krav* svarade 13% av killarna och 19% av tjejerna att de tog helt avstånd från påståendet, 23% av killarna och 26% av tjejerna tar delvis avstånd från påståendet, 37% av killarna och 31% av tjejerna säger att de instämmer delvis, 18% av killarna och 16% av tjejerna instämmer helt, 8% av både tjejerna och killarna vet ej. (Ungdomsbarometern, 2004, s 104-108)

Den första sexualvaneundersökningen i världen som använde sig av ett riksrepresentativt urval av en hel befolkning i åldrarna 18-60 gjordes i Sverige 1967. Undersökningen utformades som en rapport med titeln; *Om sexuallivet i Sverige* (SOU 1969:2). Den andra stora kvantitativa omfångsundersökning i Sverige gjordes 1996 och gavs ut av Folkhälsoinstitutet 1998, med namnet *Sex i Sverige- Om sexuallivet i Sverige 1996*. Jag väljer här att lyfta fram Gisela

Helmius (1998) del av rapporten, som jag anser relevanta och knyter an till min studie. Helmius (1998) belyser i rapporten på vilket sätt samlag och sexualitet kopplas samman med förälskelse och kärlek. På frågor om erfarenheter om förälskelse och samlag svarade kvinnor och män i åldersgruppen 18-24 år att 65% av männen och 38% av kvinnorna haft samlag utan att vara förälskade. På påståendet: *Samlag ska man bara ha med den man är kär i* höll 60% av kvinnorna och 33% av männen i åldersgruppen 18-24 år med. På samma påstående håller 76% av kvinnorna och 55% av männen i åldersgruppen 50-65 år med. Helmius (1998) refererar till kärleksideologin som en möjlig förklaring till resultatet. Kärleksideologin innebär att sexualiteten är förbunden med kärleken; kärleken legitimerar på så sätt sexuell samvaro och samlag blir ett uttryck för känslomässig gemenskap. (Helmius, 1998, s 137-144) Jag citerar Helmius (1998) som återger Anthony Giddens (1992):

Inom ramen för kärleksideologin kan ingåendet av äktenskapet motiveras av kärlek och ogift samboende rättfärdigas med att kontrahenterna är förälskade i varandra. Tillgång till fertilitetskontrollerande tekniker, som effektiva preventivmedel och osäkra aborter, är en starkt bidragande orsak till att kärleksideologin nu är vida spridd i vårt land. (Giddens enligt Helmius 1996, s 137)

Helmius (1998) menar vidare att känslomässig parbildning och äktenskaplig tvåsamhet är typiska för västvärlden på senare tid. Hon menar vidare att det inte automatiskt betyder att kärleken tidigare var frånvarande i äktenskapliga allianser, även om de då mer motiverades av strikt ekonomiska och sociala argument. Det som enligt Helmius (1998) är en senare tidens konstruktion är just *kulten* kring kärleken, så som en nödvändighet för att kunna ingå äktenskap, som bevekelsegrund för tvåsamheten och sexuella relationer, kärleken som en given del av människors sexuella liv och sexuella samvaro. För att knyta an till det statistiska resultatet om att 65% av männen och 38% kvinnorna mellan 18-24 år haft samlag utan att vara förälskade och att 60% av kvinnorna och 33% av männen i åldersgruppen 18-24 år håller med om påståendet: *Samlag ska man bara ha med den man är kär i*. På samma påstående höll 76% av kvinnorna och 55% av männen i åldersgruppen 50-65 år med. Mätt på detta sätt tycks männen generellt vara "sexualiserade" i högre grad än kvinnorna. Vidare diskuterar Helmius (1998) om resultatet kan vara ett uttryck för att män senare än kvinnor inordnar sig i den rådande kärleksideologin, som kvinnor tidigare i livet tar till sig och anammar. (Helmius, 1998, s 137-144)

Det som främst sammanför den tidigare forskning som jag valt att lyfta fram är det socialkonstruktivistiska sättet att se på genus/kön och sexualitet. De omnämnda forskarna; Fanny Ambjörnsson, Beverly Skeggs, Margareta Forsberg, Stina Jeffner, Leselie A. Houts, Lena Berg, Anja Hirdman, Kelley Massoni, Maria Bäck, Eva Lundgren och Renita Sörensdotter, Thomas Johansson och Philip Lalander, Sven- Axel Månsson och Gisela Helmius har alla ett feministiskt socialkonstruktivistiskt synsätt. Flertalet av dem refererar även till Judith Butlers begrepp *den heterosexuella matrisen* och diskuterar heteronormativitet som en grundbult i genusordningen och i samhällets syn på sexualitet. Ett återkommande teoretiskt grepp i flertalet av avhandlingarna som jag presenterat är *kärleksideologin* eller det *romantiska kärlekskomplexet*. Maria Bäckman, Stina Jeffner, Lena Berg, Thomas Johansson och Philip Lalander, Eva Lundgren och Renita Sörensdotter och Gisela Helmius tar alla upp och diskuterar detta, i samband med hur unga tjejer och killar ser på parideal och huruvida de anser att sex och kärlek hänger ihop eller inte. De feministiska och queera socialkonstruktivistiska synsätten som används i forskningen jag valt att presentera samt teoretiska grepp om samhällets syn på kärlek blir för min studie mycket relevanta. Detta genom att jag utgår från ett feministiskt postmodernistiskt perspektiv i min studie och använder mig av teoretikerna Judith Butler (2005) och Yvonne Hirdman (1988 & 2001), samt diskuterar och analyserar mina respondenters svar utifrån Helmius (1998) beskrivning av den rådande kärleksideologin.

Den tidigare forskningen som jag valt att belysa har till största del ett kvalitativt förhållningssätt, flertalet forskare har samlat in sina empiriska data genom fältstudier och intervjuer, med fokus på unga tjejer. Den presenterade forskningen blir för min studie relevant utifrån metodval, då även min studie utgår från ett kvalitativt förhållningssätt. Forskning som jag presenterat utgår till största delen från ett inifrånperspektiv, dvs att unga tjejer och killar i första hand själva fått uttala sig om sitt liv, livsstil, identitet, vardag och sätt att tänka och resonera. En utgångspunkt, vilken även jag strävat efter i min studie.

Jag valde även att presentera två kvantitativa studier, då jag anser att de kan komplettera och stärka den bild som växt fram ur den kvalitativa forskningen. *Ungdomsbarometern* (2004) och *Sex i Sverige* (1998) visar på ett konkret sätt hur ungdomars attityder kring, genus och sexualitet yttrar sig.

Det som skiljer den forskning som jag valt att presentera åt, är deras olika fokus på hur klass och etnicitet påverkar unga tjejers syn och förhållande till genusroller och sexualitet. Men även pornografins påverkan och medias roll för tjejer och killars genusskapande och syn på sexualitet. Jag anser att alla dessa komponenter är viktiga i förståelsen av hur unga tjejer ser på genus/kön och sexualitet. Paulina de los Reyes och Diana Mulinari (2005) belyser i sin bok; *Intersektionalitet- kritiska reflektioner över (o) jämlikhetens landskap* vikten av att analysera makt och ojämlikhet utifrån flera perspektiv, så som klass, etnicitet, genus och sexualitet. Ett intersektionalistiskt perspektiv har för avsikt att undersöka hur olika maktstrukturer vävs samman och upprätthålls med hjälp av varandra i samhället. (De los Reyes och Mulinari, 2005, loc.cit.) Jag har i den här studien dock gjort en teoretisk avgränsning, genom att inte beröra klass och etnicitesaspekten, fokus i den här studien ligger på genus/kön och sexualitetsteorier.

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1 Genusteori enligt Yvonne Hirdman

Historikern Yvonne Hirdman förde under 80-talet in genusbegreppet i Sverige. Hon beskriver i sin bok *Genus - om det stabila föränderliga former* (2001) hur hon översatte det engelska ordet gender till svenskans genus. Ordet genus var till skillnad från ordet kön inte förknippat med föreställningar om biologiska könsskillnader. Ordet *genus* var som Hirdman uttrycker det fram till 80-talet ett *tomt* ord vilket i sin tur möjliggjorde att det kunde fyllas och formas med betydelse. (Hirdman, 200, s 11-12)

Genus är enligt Hirdman de sociala och kulturella konstruktioner som tillskrivs den fysiska kroppen. Hon gör genom detta en distinktion mellan ordet kön och genus. (a. a.)

Hirdman menar vidare att samhället är uppbyggt efter ett strukturellt genussystem som genomsyrar allt från människors privata relationer till samhällets institutioner och stat, så som arbetsmarknad, utbildning, barn och omsorg och fördelning av hushållsarbete. Genus är kopplat till makt vilket skapar och upprätthåller könsmaktshierarkier mellan män och kvinnor. (Hirdman enligt Mattson 2002, 20-21)

Genussystemets logik bygger på isärhållandets logik, genuskontraktet och den manliga överlägsenhetsnormen. Den isärhållande logiken fungerar på så sätt att könen hålls isär genom att hänvisas till skilda aktivitetsfält. Kvinnan ska ha sin sfär vilket innebär att hon förväntas ha visa egenskaper, vis beteendepertoir och utföra vissa arbetsuppgifter medan män på samma sätt förväntas ha en annan beteendepertoir, egenskaper och arbetsuppgifter. Denna isärhållande logik förklaras och försvaras ofta utifrån att dessa roller är naturligt och biologiskt givna. (Hirdman, 2001, s 59-74) Hirdman menar att ju mer differentierat ett samhälle blir, desto subtilare och komplexare blir isärhållandets logik, segregeringens uttryck och konsekvenser.

(Hirdman, 1988, s.51) För att tydliggöra resonemanget kring isärhållandets logik och skapandet av genus väljer jag här att citera Hirdman:

Det är som om vi bevittnat ett slags förstärkningsprocesser där det tycks som om genus smittar av sig, först på kläderna, sedan på sakerna, därefter på sysslorna och de platser där sysslorna görs – för att sedan återföras på kropparna. Vi får kedjor av sammanhängande Han:igheter och Hon:igheter. Kropparna, i all sin tydliga olikhet, har uppenbarligen aldrig räckt till för att hålla isär formerna maskulinum och femininum, utan tycks ständigt ha krävt förstärkning. (Hirdman, 2001, s 72)

Genom ett så kallat genuskontrakt mellan män och kvinnor kan isärhållandet upprätthållas. Genuskontrakt kan liknas vid och förklaras som en typ av ”spelregler” för hur män och kvinnor ska förhålla sig till varandra, vilket i sin tur bygger på föreställningar om vad som är kvinnligt respektive manligt. (Hirdman, 2001, s. 77-87) Jag citerar Hirdman som visar på hur genuskontraktet går att spåra från Bibeln till före detta svensk landslag:

Den skenbara harmonin mellan det gamla paret är förföriskt – han tar hand om henne som tar hand om honom och barnet. Rangordningen har emellertid alltid varit mycket tydlig. Från bibeln in i lagliga regelverk är han hennes huvud, hon hans kropp: ”än då att Gud har givit männen kvinnorna till hjälp och underdån, dock ej till träl och fotaträd och de bör älska varandra, hon han som huvud, han hennes lem.” (Hirdman, 2001, s 86)

Hirdman menar att reproduktionen är en grundkomponent i genuskontraktet, i vilken kvinnan förväntas ansvara för barnen. (Hirdman, 2001, s 87) Genuskontraktet kan dock inte enligt Hirdman ses som ett jämbördigt kontrakt, likt ett köpslående mellan två kompanjoner, tvärtom är det oftast ett kontrakt uppdraget av den part som definierar den andra. Hirdman menar att vi kan föreställa oss detta ”osynliga” kontrakt mellan män och kvinnor. Genuskontraktet tar sig dock mycket tydliga uttryck, i konkreta föreställningar om hur män och kvinnor bör vara mot varandra på olika nivåer i samhället. Exempelvis i arbetet- vilka redskap som hör till vem, i kärleken- vem som ska förföra vem, i språket- hur och med vilken ton de ska prata, utseendet- vilka kläder som är tillåtna för vem, hur lång håret ska vara osv. (Hirdman, 1988, s 52-54) Genom att bryta mot genuskontraktet riskerar han/hon att ställas utanför den heterosexuella begärsmarknaden, då han/hon avkönas och eller avsexualiseras. Genom risken för denna typ av repressalier går det att förklara varför människor *väljer* att inordna sig i respektive genusroll. (Hirdman enligt Mattson 2002, s 20)

Den manliga överlägsenhetsnormen i sin tur rangordnar allt män och kvinnor gör och skapar en hierarki i vilken mäns tankar, åsikter och handlingar värderas högst. Dessa åtskillnader är systematiska och genomsyrar och avspeglar sig på alla nivåer i samhället, från det offentliga livet-, politiska, sociala och ekonomiska sektorer, till privata relationen mellan män och kvinna. (Hirdman enligt Mattson 2002, s 20-21) Hirdman menar att isärhållandets logik och genuskontraktet, möjliggör och legitimerar den manliga överlägsenhetsnormen. Genom att exempelvis påstå att män av naturen är bättre på vissa saker t.ex. teknik (isärhållning) får de även företräde till tekniken sfär, vilket genererar status, makten legitimeras på så sätt genom påstådda biologiska skillnader mellan könen. (Hirdman, 1988, s 49-55)

4.2 Queerteori enligt Judith Butler

Genusforskare, feministiska teoretiker och aktivister har under lång tid uppmärksammat att genusroller/relationer är hierarkiskt ordnade. De queerteoretiska forskarna utvidgar perspektiven till att även innefatta sexualiteten. Queerteoretiker menar att sexualitetens organisering och uttryck är socialt och kulturellt konstruerat utifrån tid och rum. Istället för att se på sexualiteten som en entydigt biologisk drift vill queerforskare undersöka hur heterosexualiteten som institution, norm och maktordning reproducerar specifika hierarkier och genom det en vis

sorts identiteter. (Ambjörnsson, 2003, s 13-16) Queerteoretiker ser inte på hetero-, homo-, bi- eller transsexualitet som stadiga, avgränsade identiteter. Genom en föränderlig socialt konstruerad sexualitet ses gränserna emellan dessa identiteter som flytande. Gemzöe (2003) menar att detta sätt att se på sexuell identitet är en våldsamt utmaning mot den rådande samhällsynen på sexualitet. (Gemzöe, 2003, s 141)

En av de mest inflytelserika queerforskarna är den amerikanska filosofen Judith Butler. Hon myntade under 90-talet begreppen performativitet och den heterosexuella matrisen, utifrån vilket hon ifrågasätter relationen mellan kropp, genus, sexualitet och begär som biologiskt givna. (Butler enligt Ambjörnsson 2003, 15-16)

Butler menar att kategorierna man och kvinna inte existerar mer än som är sociala och kulturella konstruktioner. Genom detta separerar hon inte på begreppen kön och genus utan betraktar dessa uppdelningar som ett uttryck för samma ordning. (a.a.) Jag väljer här att citera Butler (2001) för att tydliggöra hennes resonemang:

Distinktionen mellan kön och genus, som ursprungligen var avsedd för att bemöta så kallade "biologi är öde"- teorier, understöder argumentet att oavsett hur opåverkligt könet än kan vara, är genus kulturellt konstruerat: genus är sålunda vare sig könets orsaksmässiga resultat eller lika stabilt som könet tycks vara. Subjektets enhet är sålunda utsatt för ett potentiellt hot från distinktion som accepterar genus som mångfaldiga tolkningar av kön. (Butler, 2001, s.45)

Genus, "manlighet" eller "kvinnlighet" hänger inte på ett automatiskt sätt ihop med det biologiska könet. Kvinnlighet kan alltså tillskrivas en person med manskropp och vice versa. Butler hänvisar till dragshowartister och menar att en man som imiterar kvinnlighet uppvisar ett lika konstruerat genus som en kvinna som iscensätter kvinnlighet. Drag blir alltså enligt Butler bara en imitation av imitation. Här av Butlers begrepp performativitet, vilket innebär att genus konstrueras och iscensätts genom handlingar och tal. Kön/genus är ingenting annat än iscensättningar av kön/genus, som blir synliga genom upprepade handlingar. (Butler enligt Gemzön, 2003, s 139) Jag citerar Gemzöe (2003) som förklarar Butlers begrepp performativitet så här:

Vi förknippar exempelvis manligt genus med ett visst kroppsspråk, att sitta bredbent, klia sig i skrevet, gå med händerna djupt nedkörda i fickorna eller att spotta på gatan. En viktig tanke hos Butler är att exempelvis manligt genus inte är något annat än utageranden av sådana genustypiska handlingar - det finns ingen kärna av manlighet "bakom" eller "före" de genustypiska handlingarna. Manligt genus konstrueras i och med utagerandet av till exempel kroppsspråk. Men i våra konventionella föreställningar om genus ingår tanken att manligt kroppsspråk motsvarar en kärna av manlighet, en avgränsad genusidentitet som föregår det genustypiska beteendet. (Gemzöe, 2003, s. 140)

Butler menar exempelvis att "med särade ben" görs en man och med "ihoppresade ben" iscensätts eller görs en kvinna. Genus/kön är alltså inte någonting man är utan nånting som görs. (Butler enligt Rosenberg, 2005, s 16)

Trots att det inte finns en sann kärna i människors genusidentiteter, menar Butler att det inte går att slänga av sig den eller byta ut den, hur som helst. En kvinna som sitter bredbent, spottar på gatan, kliar sig i skrevet och använder ett manligt kroppsspråk kan bli utsatt för ett starkt socialt tryck, sociala sanktioner och till och med våld då hon bryter mot den rådande genusnormer. Butlers syn på kön/genus betyder alltså inte att politiska maktstrukturer i samhället inte finns. (Butler enligt Gemzöe, 2003, s 140)

Butlers teori om performativitet sammanfaller till vis del med Simone de Beauvoirs teori i *Det andra könet* (1949) i vilken hon myntade uttrycket "Man föds inte till kvinna, man blir det". Beauvoir hävdar bestämt att man "blir en kvinna", dock under ett kulturellt tvång. Detta tvång kommer enligt Beauvoir uppenbarligen inte från den fysiska kroppen eller könet. (Butler enligt Rosenberg, 2005, s 48)

Butler har även influerats av Michel Foucault syn på genus/kön och sexualitet. Foucaults söker aldrig efter den sanna naturliga, ursprungliga sexualiteten i sitt verk *Sexualitetens historia*, utan utgår istället från att det fenomen som kallas sexualitet är historiskt utformat och utan första ursprung. Jag citerar Rosenberg som återger Foucault:

Den sanna sexualiteten existerar inte. Därför är det angeläget att undersöka hur sexualiteten genom tiderna utformats till att bli en till synes enhetlig, självklar och naturlig heterosexualitet som antas omfatta alla. Denna begärligt enhetliga yta är ett resultat av maktutövning. Det är ingen slump att sexualitet genom tiderna varit, och fortfarande är, ett av de områden som krävt extra tillsyn och ett strikt regelsystem. (Foucault enligt Rosenberg, 2005, s 9)

Butlers begrepp den *heterosexuella matrisen* bygger på att samhället kräver en genusordning med två tydligt identifierbara kön/genus; ett kvinnligt/feminint och ett manligt/maskulint vilka definieras som varandras hierarkiskt ordnade motpoler. Hierarkin och synen på dem som motpoler möjliggörs enligt Butler genom en obligatorisk heterosexualitet. (Butler enligt Rosenberg, 2005, s 10) Jag citerar Rosenberg, som diskuterar den heterosexuella matrisen:

Könskategorier och heterosexualitet är inte frivilligt utan socialt sett obligatoriskt. Historiskt sett har det alltid använts makt för att vidmakthålla den genusordning och det begär som ska närma kvinnor och män varandra. Att upprätthållandet av den heterosexuella matrisen på olika sätt krävt massiva stödåtgärder tydliggör att det inte enbart kan vara frågan om något oproblematiskt och "naturligt" vara, utan om att på många olika sätt göra heterosexuella kvinnor och män av "männskor" (Butler enligt Rosenberg, 2005, s. 11)

Uppdelningen av kön/genus blir alltså möjlig genom en heterosexuell förståelseram som i sin tur framställer två motsatta kön som de enda tänkbara identiteterna. Genom denna heteronormativa genusordning kan man säga att genus och heterosexualitet går hand i hand. (Butler enligt Rosenberg, 2005, s 9-12) Man skulle alltså kunna säga att den heterosexuella matrisen förutsätter performativitet av två separata könsidentiteter.

Heteronormativitet innebär antagandet om att alla i samhället är heterosexuella och att det är det naturliga sättet att leva sitt liv. Det teoretiska begreppet heteronormativitet omfattar de strukturer, institutioner, relationer och handlingar som vidmakthåller heterosexualiteten som något biologiskt, naturligt, och enhetligt. De som faller utanför den normativa heterosexuella identiteten stämplas som avvikare. Repressalier som följd på den avvikande identiteten kan vara högst konkreta, så som dödsstraff, fängelsestraff och våld till att innefatta mer subtila uttryck, så som marginalisering, osynliggörande, stereotypifiering, homofobi och kulturell dominans. (Butler enligt Rosenberg, 2005, s 11)

5. Tonårstjejerna syn på genus, sexualitet, jämställdhet och feminism, utifrån Hirdman och Butlers teoribildningar

I detta kapitel har jag valt att sammanföra resultat och analys, jag knyter på så sätt samman mina empiriska data med mitt teorival, tidigare forskning och egna slutsatser. För att ge läsaren en god bild av resultaten i så "ren" form som möjligt har jag i stor utsträckning valt att presentera många och hela citat från intervjuerna. Detta kan vidare motiveras med att många av respondenternas uttalanden är anmärkningsvärda och mycket talande för deras sätt att tänka och resonera kring genus och sexualitet. Genom att på ett oredigerat sätt presentera respondenternas diskussioner vill jag öka läsarens möjligheter att ta ställning till analysens rimlighet samt ge en chans till att själv reflektera över tonårstjejernas sätt att prata kring givna teman.

Resultatredovisningen som varvas med analysen presenteras utifrån intervjuguiden och den insamlade empirins delteman, så som sexuellt handlingsutrymme, synen på förhållandet mellan kärlek och sexuella handlingar, utseende kopplas till kön och sexualitet, synen på hetero-, homo- och bisexualitet samt feministisk medvetenhet. Syftet med resultat- och analyskapitlet är att besvara mina forskningsfrågor och studiens övergripande syfte, vilket jag även kommer att fortsätta diskutera i nästföljande kapitel, slutdiskussionen.

5. 1 Sexuellt handlingsutrymme

5.1.1 Kroppskänedom, onani och sextlust

Samtliga respondenter säger att de tror att killar har mer kunskap om sitt könsorgan än tjejer. Vidare menar samtliga att de tror att tjejer samtidigt har mer kunskap om killars könsorgan än vad killar har om tjejers könsorgan.

Eva: Killar kan mer om sitt eget kön. Tjejer kan lika mycket om båda två. Killar kan inte i princip ingenting om tjejernas, de vet att vi har ett hål. Fnitter

Förklaringarna till varför killar och tjejer har olika mycket kunskap skiljer sig åt mellan respondenterna, två refererar till killarnas ointresse, tre vet inte vad det kan bero på och två av tjejerna menar att det är för att tjejer har ett svårare och mer komplicerat könsorgan.

Erika: Killars könsorgan är lite lättare att förstå, det är enklare. Med tjejer är det så mycket mer, det är mer komplicerat. Det är svårare.

Nadja : Tjejer kan mer om killars kön än vad killar kan om tjejers kön. Det är det att tjejer har så många grejer och killar har bara en sak.

Erika: Vi är mer komplicerade. Fnitter.

Fem av sju respondenterna tycker att det är okej att prata om onani, det tror dock inte att det är så vanligt att tjejer gör det. Två av respondenterna tycker inte att det är direkt okej att prata om kvinnlig onani. Samtliga respondenter menar att det är en stor skillnad mellan hur killar och tjejer pratar om onani. De menar att killar verkar stolta över att de onanerar och att de ofta pratar och skämtar om det offentligt. Till skillnad från tjejer som är tystare och aldrig pratar om det. Respondenterna resonerar så här:

Sandra: jag tycker att killar pratar om det mer, det är mycket mer skämt, i t.ex. klassrummet och så, det gör ju inte tjejer.

Erika: jag tror att det är mer vanligt att killar gör det.

Nadja: Jag tänker på min kusin när han var mindre, han brukade träffa sina kompisar och runka ihop.

Skratt

Det är faktiskt vanligt; att killar sitter hemma hos någon och kollar på en porrfilm och runkar.

Erika: Ja de är alltid så stolta över det. De berättar gärna för hela världen.

Erika: Fast jag tror inte att tjejer gör det. Tjejer pratar aldrig om det.

Samtliga respondenter tycker att det ger mer status/ är viktigare att ha sex med andra än med sig själv (d.v.s. onanera). Vidare menar samtliga respondenter att det är lättare att prata med sina vänner om vad man gjort tillsammans med någon annan än om onani.

Vilket är lättast att prata med vänner om?

Eva: Det som man gjort med någon annan.

Vad tror ni att det beror på?

Eva: Det handlar om status igen, att någon annan har samtyckt liksom

På frågan om varför respondenterna tror att killar pratar mer om onani än tjejer, svarar de att det kan bero på traditioner. Ur svaren går det även att läsa ut att samtliga tyckte att det är fel eller orättvist.

Vad tror ni att det beror på:

Karin: Det har nog blivit en sådan killgrej. Hade tjejerna pratat om det mycket så hade det också blivit normalt. Men nu är det så att tjejerna är mer tysta och har det mer för sig själva, medan killarna är mer så att de berättar det för hela skolan.
Alla skrattar.

Nadja: Det har alltid varit så att om tjejer gör någonting så ses det som äckligt och om killar gör samma sak ses det som normalt. Jag pratade med en lärare en gång som hade en förklaring. Hon sa att det var så att om killar gör något när de är små t.ex. pillar på sin snopp, då ses det som guligt och om en liten flicka gör samma sak så säger man; uch vad äckligt, sluta upp med det. Att det alltid har varit så.

Eva: Ja jag tror att det känns mer naturligt.

Ida: Ja det är väl tradition, tjejerna ska inte säga så mycket.

På påståendet ”tjejer och killar har generellt sätt lika mycket sexlust” svarade två respondenter med bestämdhet att det var så, tre av respondenterna hänvisade till att unga killar har mer sexlust än unga tjejer och en av respondenterna ansåg att tjejer har mer sexlust, då de har svårare att få orgasm och måste pröva att ha sex oftare för att uppnå tillfredsställelse.

Nadja: Jag tycker att tjejer har mer

Erika: tycker du? Jag har ingen aning, själv har jag inte det.

Nadja: Jag tror så här; tjejer kan vara utan sex mycket längre än killar. För killar blir verkligen galna. Fast sedan när de väl har ett förhållande då tycker jag nog att det är så att tjejer har mer sexlust än vad killar har.

Vad tror ni att det beror på att det är så?

Nadja: Det kan ju vara så att det beror på att killar alltid kommer då de har sex, men det gör ju oftast inte tjejer. Ja vad ska jag säga...

Erika: blir tillfredsställda

Nadja: ja exakt, killar blir lättare tillfredsställda och sedan kan de vara utan en längre tid, medan tjejerna vill testa igen nästa dag. Tjejer har mer energi när det gäller sex. Men männen gör ju i och för sig jobbet, så klart .

Hur menar du med att de gör jobbet?

Ja, männen gör ju mer jobb än vad tjejerna gör och sedan när de gjort klart så blir de ju jättetrötta orkar inte mer. Tjejerna vill bara ha mer, liksom. Tjejerna har ju svårare att få orgasm än killar. Killar är ju oftast så att de måste vänta lite efter, antingen gör man det och sedan fortsätter man, eller så gör man inget.

Tonårstjejernas resonemang och konstateranden om att killar har mer kunskap om sitt könsorgan än vad tjejer har om sitt, att visa av tjejerna såg på onani som äckligt samtidigt som de såg det som självklart att killar var stolta över att onanera, att killar kan prata om onani i det offentliga rummet samtidigt som tjejer aldrig pratar öppet om det, samt att tjejer generellt sätt anses ha svårare att få orgasm än killar kan allt samman ses som uttryck för ojämställdheten mellan könen. Min slutsats blir att könsmaktsordningen avspelar sig i tjejernas sexualitet och sätt att resonera kring den, vilket i sin tur begränsar deras sexuella handlingsutrymme. Då ”spelreglerna” för vad som är tillåtna sexuella uttryck ser olika ut för tjejer och killar. Detta går att koppla till Hirdmans teori om att kvinnors som grupp är underordnade män som grupp i samhälle. Genom isärhållandets logik möjliggörs överordningen på så sätt att kvinnas svårigheter med att få orgasm och okunskap om sitt könsorgan förklaras med biologi. Erika menar exempelvis att killars könsorgan är lättare att förstå sig på och att tjejers könsorgan är svårare

rare och mer komplicerade. Genom isärhållning möjliggörs den manliga överlägsenhetsnormen som värderar allt mannen är och gör som högre än det kvinnan är och gör, så även sexualitet. Genom detta sätt att se på sexualiteten går det att konstatera att mäns sexualitet är överordnad kvinnors sexualitet, som ofta osynliggörs eller värderas lägre. Respondenternas resonemang om att det ger mer status att ha sex med en kille, än att ha sex med sig själv (onanera) skulle även kunna analyseras utifrån Hirdmans begrepp genuskontraktet i vilket A (=mannen) definierar B (=kvinnan). Ett kontrakt mellan könen som enligt Hirdman inte kan ses som jämlikt. Tonårstjejerna menar att de genom killarnas samtycke till sexuella handlingar får högre status, utifrån Hirdmans teoribildning skulle man kunna säga att tjejernas sexualitet förstärks alternativt definieras i förhållande till män.

5.1.2 Rykten

Respondenterna tar flera gånger under intervjun upp problemet med att tjejer kallas för horor medan killar får status. Samtliga respondenter menar att tjejer lättare än killar får dåligt rykte och att samma typ av handlingar värderas och sanktioneras olika beroende av kön.

Eva: Om en kille gör något med en tjej, har sex t.ex. då ses det som bra.
Ju fler desto bättre, men för tjej är det tvärt om, ju fler desto sämre. Jävla hora liksom.

Karin: Alltså det går mer skitsnack om tjejer. Det är mer tillåtet för killar att göra saker än för tjejer. Det gick typ ett rykte om mig att jag var lesbisk och att jag typ hade hånglat med hur många tjejer som helst, jag vet inte vad det kom ifrån. Skratt. Men det är mer tillåtet att man säger att killar har legat med 100 tjejer än att man säger att en tjej har legat med 100 killar, då blir man horan.

Sandra: Fast tjejerna förstår varandra mer. Hos killarna bli man hora. Det är mer tillåtet för killar att göra saker, de kan bara säga "vi var fulla" och så är det okej. Om vi tjejer säger det så blir vi "fjortisar"

Sandra: Status liksom

Karin: Ja, status liksom

Maria: ja

Samtliga respondenter anser att det är orättvist och fel att "spelreglerna" ser så olika ut för tjejer och killar.

Erika: Man borde inte använda det ordet, det är för grovt. Jag brukar bli arg. Jag tycker inte att man ska kalla tjejer för hora. Jag tycker att killar kan vara mer horiga än tjejer.

På frågan; vad de tror att det beror på, att det ser så olika ut, svarar samtliga att det beror på gamla tradition och status.

Ryktesspridning av tjejer med hänvisning till deras sexualitet kan även det ses som ett uttryck för tonårstjejerna begränsade sexuella handlingsutrymme. Tjejerna beskriver hur killars och tjejers "spelregler" gestaltar sig på olika sätt, killar som Eva uttrycker det får status om det är med många tjejer medan tjejer blir horor. Detta går att analysera utifrån Hirdmans teori om den manliga överlägsenhetsnormen, då samma typ av handlingar värderas olika beroende på om det är en man eller kvinna som utför dem. Sandra säger att killarnas beteende ursäktas med att de var fulla medan tjejer bli "fjortisar". Lundgren och Sörensdotter (2004) menar i avhandlingen *Ungdomar och genusnormer på skolans arena* att ryktesspridningen som sanktion, kan ses som ett sätt att reglera och kontrollera kvinnors sexualitet och beteende. Jag citerar Lundgren och Sörensdotter (2004):

Ryktesspridning om tjejers önskade sexuella beteende eller sätt att uttrycka sig sexuellt handlar om ett sätt att utöva social kontroll över dem, begränsa deras sexuella handlingsfrihet, samt upp-

rätthålla normer för hur tjejer ska bete sig, klä sig, röra sig och vilka de ska umgås med. (Lundgren och Sörensdotter 2004, s189)

Genom att använda ryktets makt för att kontrollera kvinnors sexualitet och beteende begränsas tonårstjejernas sexuella handlingsutrymme.

5.1.3 Stress och press/tvång kring sexuella handlingar

På frågan om det är taskigt att ångra sig efter "halva vägen" alternativt att lova att man ska ha sex och sedan inte vilja, menade samtliga av tjejerna att det inte var taskigt och att det var mycket viktigt att båda ville och att man aldrig ska göra något man inte vill. På samma gång menade de dock att de trodde att det var vanligt att man "ställde upp" ändå, i fall killen tjuatade.

Erika: Om man inte känner sig redo eller mogen så ska man inte göra det. Det spelar ingen roll om man har kommit halva vägen. Om man ångrar sig på halva vägen så vet man att man kommer att ångra sig senare också.

Eva: jag tror oftast att tjejen ställer upp faktiskt. Hon orkar eller vill inte höra honom tjuat mer. Vill var snäll som sagt.

Flera av tjejerna diskuterar "den schysta" alternativt den "taskiga" killen. Den "schysta killen" får representera killen som respekterar ett nej, och som inte blir sur om tjejen inte vill ha sex. Den taskige killen är han som blir sur och tjuatar om sex och eller "tar sex" ändå. Den "taskige" killen representerar även killen som inte är kär, utan bara vill ha sex.

Sandra: Den andra kan ju bli sur, men då vill personen bara ha sex, då är han inte kär.

Erika: Det är ju så om man har förberett sig jättemycket på en sak...då är det klart att det blir tjuafs.

Det beror nog mycket på killen

Nadja: Ja. Det beror nog mycket på killen, är han en sådan där kille som bara vill ha sex, då kommer han att göra det oavsett om hon vill eller inte. Men om han är en sådan där förstående kille..

Erika: och älskar henne

Nadja: ja, antingen kan han ju hjälpa henne att få lust, eller så kan de bara kolla på film istället.

Erika: ja, det spelar stor roll hur killen är.

Nadja: Han vill ju så klart ha sex, men om hon inte har lust alls så tycker jag att han borde förstå det. Eller så kan han ju försöka göra så att hon får lust, om hon säger nej på ett så där osäkert sätt och inte riktigt vet om hon vill eller inte, då kan han ju hjälpa henne att få lust.

Erika: Ja, fast aldrig mot hennes vilja.

Resonemanget kring att killar ska respektera ett nej, utan att bli sura verkar på tonårstjejerna inte som en självklarhet, utan mer som ett tecken på att det är en snäll och "schyst kille". Respondenten som jag citerat ovan säger att killen "tar sex" ändå, utifrån min tolkning av hennes sätt att prata definiera hon inte detta som ett sexuellt utnyttjande alternativt våldtäkt, utan mer som något som ingår i det sexuella spelet mellan killar och tjejer. Även detta anser jag kan ses som ett uttryck hur könsmaktsordningen avspeglar sig i sexualiteten, vilket begränsar tonårstjejernas sexuella handlingsutrymme.

Flertalet av tjejerna hänvisar till rädslan om att killen kan gör slut om man säger nej till sex.

Eva: Ja, man kanske är osäker på vad han känner för en, man vill inte att det ska ta slut för man tycker så mycket om honom och så känns det som att det förväntas av en.

Ida: Ja då kanske hon tror att han ska göra slut med henne. Men antagligen så händer det ingenting.

Respondenterna beskriver på vilket sätt killar och tjejer tyst "köpslår" om sexuella handlingar, det som står på spel är, rädslan över att killen ska bli sur, göra slut eller tjata. Detta går att koppla samman med genuskontraktet som Hirdman beskriver som ett icke jämlikt kontrakt mellan könen, där A (= mannen) definierar B (=kvinnan).

5.2. Förhållandet mellan sexuella handlingar och kärleken

På påståendet; "kärlek och sex hänger ihop" höll samtliga respondenter med. De menade dock att det är vanligare att tjejer än killar tyckte att kärlek och sex hänger ihop.

Nadja: Så som jag tycker så måste det vara kärlek om det ska bli sex. Fast som det har blivit nu så har det blivit tvärtom.

Erika: Jag tycker faktiskt att det finns något fint med att spara sig till den man älskar, att man vill ge sig till den man älskar.

Eva: Den allmänna uppfattningen är att killar inte tycker att det hänger ihop, fast jag tror att det är många killar som egentligen känner så utan att säga det.

Maria: Killar tänker mer att det ska vara häftigt och tjejer tänker mer att det ska vara kärlek.

Sandra: Ja, tjejer är mer djupa. Fast killar ska verka coolare än vad de egentligen är.

Vad betyder det att ha sex?

Nadja: Det är någonting fint, man ska inte ha det med vem som helst.

Erika: Det ingår ju i förhållandet

Nadja: Fast det har blivit en så ful sak, bara för att så många bara går ut och gör det. Men det är ju egentligen någonting fint som ska vara mellan två personer som verkligen älskar varandra.

Tonårstjejernas resonemang om att kärlek och sexuella handlingar går att koppla till vad Helmius (1998) med flera kallar för kärleksideologin eller det romantiska kärlekskomplexet, vilket går ut på att sexualiteten är förbunden och legitimeras av kärleken. Erika säger exempelvis att sex är något som ingår i förhållandet och Nadja menar att sex är någonting fint som ska hända mellan två personer som älskar varandra. Eva säger att den allmänna uppfattningen är att killar inte ska förväntas tycka att det hänger ihop och Maria säger att killar tänker att det ska vara häftigt medan tjejer tänker att det ska vara kärlek. Helmius diskuterar utifrån sin forskning huruvida killar inordnar sig i den rådande kärleksideologin senare i livet än vad tjejer gör. Berg (1999) och Jeffner (1998) menar att killar har större sexuell frihet i den mening som att de kan ha sex med många utan att vara kära, medan tjejer bör ha sex med få och inom en kärleksrelation, med innebörden om att tjejer bör ha en "lagom" sexualitet". Genom detta resonemang går det att säga att mina respondenter ger uttryck för att tjejers har ett mindre sexuella handlingsutrymme än killar. Då "spelreglerna" vad det gäller huruvida sexuella handlingar och kärlek bör hänga ihop eller inte, skiljer sig åt mellan tjejer och killar

I föregående kapitel om sexuella handlingar och stress, press och tvång resonerar respondenterna kring rädslan för att killen kanske gör slut om man inte har sex. Detta anser jag även går att koppla till kärleksideologin, genom tjejernas sätt att tänka kring att sexuella handlingar är något som ingår i ett förhållande kan kärleksideologin verka tvingande. Genom att den sätta ett likhetstecken mellan förhållande/kärlek och sex ser jag en risk med att förväntningar om sexuella handlingar kan fungera stressande, pressande vilket i sin tur leder till att tjejernas sexuella handlingsutrymme och självbestämmande begränsas. Jag illustrerar mitt resonemang med ett citat från min respondent Sara:

Sara: Ja, man kanske tänker att tja annars gör han slut med en. Man vill inte ta den risken.

5.3 Utseende och klädstil

5.3.1 Olika skönhetsideal för tjejer och killar – kopplas till media

Alla respondenterna beskriver att idealet för hur tjejer och killar ska se ut skiljer sig åt. De beskriver att idealet för tjejer är; small och stora bröst medan killar ska ha mycket muskler.

Ida: Det finns ett ideal som säger att man ska vara trådsmal, ju smalare desto bättre.

Eva: och gärna ha stora bröst och inga höfter

Ida: Det är så idealet ser ut, det är många som får åtstörningar.

Ida: Killar ska mer vara jättevältränade och ha mycket muskler medan tjejerna mer bara ska var jättesmala.

Eva: Tjejer ska bli beskyddade liksom och killarna ska få beskydda.

Det blir genom respondenternas beskrivning tydligt på vilket sätt tjejer och killar hålls isär genom skilda skönhetsideal, vilket går att koppla till Hirdmans isärhållandets logik och genuskontraktet. Eva beskriver genuskontraktet mellan killar och tjejer som att tjejer ska bli beskyddade och killar ska få beskydda.

Samtliga av respondenterna diskuterar media som en avgörande faktor och förklaring till de rådande skönhetsidealen.

Nadja: Idealet är som modellerna, det är ju så alla tjejer tycker, nej kanske inte alla, fast nästan alla. Det är ju så i massmedia, om de visa en tjej så har hon alltid stora bröst och är smal. Då tänker ju alla att det är så man ska se ut om man är tjej.

Man ser ju aldrig någon mullig tjej i reklamen.

Intressant är att samtliga av mina respondenter hänvisar till media som grundorsaken till samhällets skilda skönhetsideal. De resonerar om media som ett fenomen frikopplat från samhället, som uppståendes ur ett vakuum. Tonårstjejerna ser alltså inte på media som en spegling av samhället och dess maktstrukturer. Kan det vara så att tjejernas sätt att resonera om media som orsak till skönhetsidealen speglar människors syn i allmänhet? Genom att säga att det är media som fenomen orsakar skönhetsidealen, anser jag att det finns en risk att man missar avsändaren och genom det undviker att se den bakomliggande maktstrukturen som organiserar samhällets efter kön, med hjälp av isärhållandets logik och den manliga överlägsenhetsnormen, vilket i sin tur tar sig tydliga uttryck i media.

På frågan om och i så fall hur mina respondenter och andra tjejer påverkas av skönhetsidealen svara samtliga respondenter att det påverkar dem och andra negativt.

Erika: Ja så klart, det påverkar jättemycket.

Nadja: Om det inte skulle vara på det sättet skulle man inte bry sig lika mycket.

Erika: Man skulle inte ha så dåligt självförtroende.

Nadja: Ja eftersom man kollar på de där bilderna och så tänker man att man också vill se ut så.

Nadja: Förut, när man var yngre ville man bara ha killar för deras utseende och då tänkte man att man själv var tvungen att vara jättesnygg för att få dem.

Detta går att koppla till Kelley Massoni (2004) rapport; *Modeling work - Occupational Messages in Seventeens Magazine* i vilken hon belyser hur skönhetsidealen i så kallade tjejtidningar påverkar unga tjejers identitet och genusskapande

5.3.2 Utseende och klädstil kopplat till kön och sexualitet

På frågan om man kan se vilket kön en person har utifrån klädstil och kroppsspråk svarade samtliga respondenterna att det gick att se. De resonerade på följande sätt:

Ida: Nej egentligen inte. Fast om någon kommer i en kjol så förstår man att det är en tjej. Men om man ser en person som går i kjol och sedan ser man att det är en kille, så skulle ju alla bara öhh alltså bli helt chockade. Eftersom killar går ju inte i kjol.
Sandra: Det finns ju killar som är väldigt tjejiga och tjejer som är väldigt killiga. Men för det mesta ser man om det är en kille eller tjej på kläderna. Särskilt om de har högklackat eller kjol eller så.

Erika: Jag tycker det. Tjejer kan man ju se tydligt om det är de. Fast ibland kan det vara svårt, t.ex. då jag jobbade på McDonalds drive in förra veckan... då trodde jag helt säkert att det var en kvinna som skulle handla, på långt håll, hon hade fint långt hår, snygga kläder och bröstet uppe och allt. Men sedan när hon kom närmare såg jag att det var en man, det var en man, man såg det på pratet, beteendet, tänderna, ja allt möjligt, det visade verkligen att det var en man.

Det blir genom tonårstjejnarnas sätt att resonera tydligt hur kön, utseende och klädstil kopplas ihop. Detta går att analysera utifrån Butlers begrepp performativitet vilket bygger på att feminint och maskulinitet skapas och iscensätts genom olika attribut. Genom denna performance akt iscensätt och görs genus och kön genom upprepade handlingar. Ida och Sandra beskriver hur kjol och höga klackar bidrar till att iscensätt ett feministgenus. Erika beskriver hur en person som hon på avstånd definierat som kvinna genom hennes "kvinnliga" attribut var en man med genustypisk "manlig" beteenderepertoar. Butler (2001) menar att "manlighet" eller "kvinnlighet" genus inte på ett automatiskt sätt hänger ihop med det biologiska könet. Kvinnlighet kan alltså tillskrivas en person med manskropp och vice versa. Butler hänvisar till dragshowartister och menar att en man som imiterar kvinnlighet uppvisar ett lika konstruerat genus som en kvinna som iscensätter kvinnlighet. Drag blir alltså enligt Butler bara en imitation av imitation.

På frågan om vad som händer i fall någon bryter mot dessa utseende- och klädkoder för hur män och kvinnor ska se ut, svarade samtliga respondenter att det väcker reaktioner både hos dem själva och eller hos människor i personens omgivning. De säger följande:

Eva: Det blir nog en hel del blickar.
Jag har varit med om det. Jag känner ju en hel del killar som testat att gå i kjol bara för att kolla vilka reaktioner man får. En killkompis jag känner tog på sig en blommig midsommarklänning och ja det väcker ju reaktioner.

Ida: Jag alla tycker ju att en kille som går i kjol är dum i huvudet.

Eva: Ja för det första så tror ju alla att han är böj och för det andra så tänker alla att han måste var sjuk i huvudet,

På det sätt som respondenterna resonerar kring hur iscensättande av genus på "fel" sätt sanktioneras av omgivningen, går att analysera utifrån Butlers syn på performativitet som knuten till samhällets könsmaktsstruktur. Trots att Butler menar att det inte finns någon sann kärna av manlighet och kvinnlighet bakom iscensättandet av feminina och maskulina attribut går det inte att bara byta från den ena dagen till den andra. Performativiteten är kopplat till ett starkt reglerat sanktionssystem, som drabbar dem som överträder gränserna för hur man bör se ut och bete sig som man respektive kvinna. Jag tolkar Evas berättelse om hur människor reagerade negativt som exempel på sådana sanktioner, då hennes killkompis genom att ta på sig en blommig midsommarklänning iscensätter ett "felaktigt" genus.

Sanktionerna mot en person som bryter mot de genus och könsnormer eller koder som finns i samhället kan även ses utifrån Hirdmans begrepp om ett genuskontrakt. Genom att

bryta mot genuskontraktet riskerar Evas killkompis som klär sig i blommig klänning ställas utanför den heterosexuella begärsmarknaden, då han avkönas eller avsexualiseras. Genom risken för denna typ av repressalier går det enligt Hirdman (2001) att förklara varför människor väljer att inordna sig i givna genusroller. Detta blir även tydligt i Sandras resonemang:

Sandra: Det är ju många killar som det ryktas om att de är bögar fast att de inte alls är det. Bara för att de är på ett visst sätt.

I diskussioner kring och på frågan; kan man veta vilken sexualitet en person har utifrån klädstil, sätt att föra sig och prata menade samtliga av respondenterna att det ibland går att se och ibland inte. Samtliga respondenter hade dock en tydlig bild av hur en typisk homosexuell kille eller tjejer ser ut. De menade vidare att det oftast är lättare att se om en kille är homosexuell än om en tjej är det. Ingen av respondenterna diskuterade dock hur en typisk heterosexuell person ser ut, detta går att tolka genom Butlers resonemang om att heterosexualiteten ses som norm, tills motsatsen bevisats. Respondenternas resonemang löd så här:

Eva: Den typiska bilden av homosexuella är väl att killar ska vara så där feminina och ha så där tjejröst.
Tjejer ska väl vara väldigt maskulina. Dykes on bikes, skrott

Karin: Men man kan nog se det tydligare på killar.
Sandra: Ja, på utseendet, de typ vaxa bröstet, noppa ögonbrynen och bryr sig mer om hur de ser ut. Och så går de lite mer tjejigt och har mer tjejkompisar.
Maria: Ja man ser nog inte så tydligt på tjejer om de är lesbiska och så.

Nadja: Om kvinnor klär sig så där manligt, då är de ofta så där lesbiska.
Erika: ja, det är ju så
Nadja: Om man säger t.ex. ett lesbiskt par, då är det alltid en som är tjejen och en som är killen, den ena har långt hår och sminkar sig och sånt medan den andra har tagit manens sida och har jättekort hår...
Erika: ...och inget smink, vanliga kläder, byxor och så, inga kjolar...
Nadja: ...bara T-shirt, något som gömmer bröstet.
Erika: Det ser man ju bara på tv-programmet topmodel. Den lesbiska tjej som var med, hon var verkligen manlig, hon kunde inte gå på klackar, hon trillade flera gånger..
Nadja: De sätter på sig det som är bekvämt, de tänker inte på att sätta på sig något som är fint.
Erika: Ja, det är det jag inte förstår, varför kan inte två tjejer bara vara vanliga!
Nadja: Ja för att grejen är att om den där tjejen som är "tjejen" om hon vill ha den där andra tjejen som ser ut som en man, varför kan inte bara lika gärna ta en man.
Erika: Ja eller hur!

Det blir i Nadjas och Erikas resonemang tydligt hur viktig könsdikotomin är för deras sätt att se på sexualiteten. De resonerar och ställer sig frågande till varför en tjej som väljer att vara tillsammans med en annan tjej som antagit "manliga" genusattribut inte lika gärna kan ta en man. Utifrån min tolkning ringar Erika och Nadja in det som Butler (2001) kallar den heterosexuella matrisen, vilken bygger på uppdelningen av en två motsatta kön som de enda tänkbara identiteterna, vilka endast möjliggörs genom en heterosexuell förståelseram.

Jag vill även koppla Erikas och Nadjas resonemang till Ambjörnssons forskning i vilken hon undersöker gymnasietjejeers syn på genus och sexualitet utifrån klass. Ambjörnsson menar att tjejerna hon undersökte genom sin socialantropologiska studie tycktes sanktionera oviljan att vara och klä sig "kvinnligt" hårdare än att avvika från heterosexuella ordningen. Ambjörnsson uttrycker sig så här:

Det var således inte (uttalat) hennes sexualitet som gjorde hennes avvikelse tydlig. Snarare verkade det var på andra områden som hennes sätt att urskilja sig tenderade att irritera eller störa klasskamraterna (...) Att självmant klä sig i annorlunda kläder och klippa sig i en kort frisyr sågs av

många som en uppenbart avståndstagande från den gängse kvinnoidealet. (Ambjörnsson, 2004, s 230-231)

På liknade sätt anser jag att det går att tolka Erikas utrop: ”*Det är det jag inte förstår, varför kan inte två [lesbiska, min anm.] tjejer bara vara vanliga!*”

5.4 Tonårstjejnarnas syn på hetero-, bi-, och homosexualitet

På frågan om hur respondenterna ser på hetero-, bi-, och homosexualitet menade tre stycken att man får bli kär i vem man vill och att det inte ska spela någon roll vilket kön en person har. Tre av respondenterna ställde sig lite tveksamma och förde ett ambivalent resonemang kring homo-, och bisexualitet. Samtliga diskuterade homo-, och bisexualitet som ett fenomen, till skillnad från heterosexualiteten som under hela intervjuerna tycktes tas för given av respondenterna. Detta går att koppla samman med vad Butler (2005) kallar för heteronormativitet, vilket innebär ett grundantagande om att alla människor i samhället är heterosexuella, tills motsatsen bevisats. Två av respondenterna ställde sig mycket kritiska till homo-, och bisexualitet och beskriver heterosexualitet som den enda korrekta sexualiteten. De resonerade på följande sätt:

Nadja: Tjejer och killar är skapade för varandra. Jag har lättare att tänka mig två killar, men två tjejer, jag kan inte acceptera det.

Erika: Jag har inget emot dem personligt, men jag tycker ändå att det är fel.. Det finns två typer av människor här på jorden, då ska det vara en...

Nadja: ...ja, en hona och en hane. De är skapade för varandra.

Erika: ja, jag tycker att det ska vara så. Jag förstår verkligen inte hur det kan finnas kärlek mellan två kvinnor eller mellan två män, jag förstår verkligen inte det.

Erika och Nadja pratar om heterosexualiteten som den enda sanna kärleken och sexualiteten, vilket är sprungen ur biologin och tanken om en hona och hane. Detta går att knyta till Hirdmans begrepp om isärhållandets logik, i vilken könen hålls isär med motiveringen om könets biologiska olikheter, som i sin tur förväntas spela olika roller, vilket ”bestäms” med hjälp av det så kallade genuskontraktet. För att ta resonemanget ett steg längre använder jag Butlers (2005) begrepp den heterosexuella matrisen, som går ut på samhället förutsätter en genusordning med två tydligt identifierbara kön; ett kvinnligt/feminint och ett manligt/maskulint vilka definieras som varandras hierarkiskt ordnade motpoler. Hierarkin och synen på dem som motpoler möjliggörs i sin tur genom en obligatorisk heterosexualitet. Utifrån detta resonemang om den heterosexuella matrisen går det att konstatera att tonårstjejnarnas komplementära syn på kön konstruerar och upprätthåller den heteronormativa ordningen. Det blir även tydligt hur tonårstjejnerna genom den heteronormativa ordningen ogiltigförklarat homosexuella handlingar utifrån avsaknaden av könsdikotomin.

Samtliga respondenter uttrycker på vilket sätt en homo-, och eller bisexuellt identiteter och agerande sanktioneras av dem själva och eller av omgivningen.

Erika: Jag såg två tjejer stå och hångla i helgen, jag tyckte verkligen att det var jätte äckligt. Om en lesbisk tjej skulle komma fram till mig och berätta om sin flickvän, skulle jag inte tycka om det.

Sandra: Det är ju ändå så att man tänker oj ”är hon lebb”, men visst jag tycker ju ändå att dom får vara det om dom vill.

Maria: Sedan är det nog många som är rädda för att vara det, man vill inte inse, man är rädd för att bli retad och så där.

Sandra: Men det kan man ändå förstå, för de är nog många i skolan som skulle retats, särskilt om man är kille.

Karin: Fast det har ju blivit mycket vanligare nu än för i tiden , då var det ju så att man var konstig eller hade någon sjukdom, nu är det ju mer okej.

Eva: Om man är en tjej som kommer ut så blir det ”jaha ska inte du skaffa några barn nu?” och är det en kille så blir det ”jaha ska du bli knullad nu?”

Detta går att koppla till Butlers (2005) resonemang om heteronormativitet, som bygger på att alla beteenden som inte är strikt heterosexuella stämplas som avvikande och följs av olika repressalier. Dessa repressalier kan vara alltifrån våld och trakasserier till mer subtila uttryck så som blickar, avståndstagande, negativa kommentarer, homofoba ”skämt” och osynliggörande. Maria och Sandras beskrivningar utgör repressalier som trakasserier i form av att bli retade eller rädslan för att bli retad. Eva beskriver olika negativa kommentarer som konsekvens av att en person ”kommer ut” som homo-, eller bisexuell. Erika uttrycker att hon tycker att det är äckligt när två tjejer kysser varandra medan Karin beskriver att homosexualitet tidigare sågs som en sjukdom av samhället. Butler (2005) menar att samhällets olika repressalier är ett effektivt sätt att hålla ”avvikarna” i schack, ett maktutövande vars syfte är att upprätthålla den heteronormativa ordningen.

Samtliga respondenter resonerade kring att de trodde att människor i allmänhet såg mäns homo-, och bisexualitet som sämre än kvinnors homo-, och bisexualitet. På samma gång menade respondenterna att homo-, och bisexuella män fick mer utrymme och uppmärksamhet i samhällets offentliga rum. Deras upplevelser av allmänhetens syn på homo-, och bisexuella män och kvinnor kan alltså ses som dubbeltydig. Deras resonemang löd så här:

Sandra: Det har ju mycket mer skällsord att säga ”du är böj” än lesbisk. Man säger ju inte ”Ååhh du är så lesbisk”

Eva: Det är nog lättare för tjejer att komma ut för sina kompisar. Men killar syns ju mer i media och så, det är mer accepterat att homosexuella män än homosexuella kvinnor syns där.

Varför tror du att det är så?

Eva: För att det är så överallt, att killar syns mer. Och då är det ju bara en till del av utvecklingen att homosexuella killar syns mer.

Evas förklaringsmodell om att homosexuella män syns mer i det offentliga rummet kopplar jag till den manliga överlägsenhetsnormen, som beskriver hur mäns handlingar, åsikter och tankar värderas högre än kvinnors, även då handlingarna, tankarna och åsikterna är precis lika. Hirdmans resonemang om mäns överordning och kvinnors underordning, vilket hon menar avspeglar sig på alla nivåer i samhället påverkar rimligtvis även synen på mäns och kvinnors sexualitet. Genom detta resonemang går det även att se på mäns sexualitet som överordnad och genom det mer värd, medan kvinnors sexualitet i större utsträckning osynliggörs. Utifrån detta resonemang blir det även logiskt varför mäns homo-, och bisexualitet blir mer provocerande än kvinnors homo-, och bisexualitet. Då kvinnors sexualitet har en tendens att osynliggöras och homosexuella handlingar ses som ickesexuella blir de heller inte lika avvikande och eller provocerande. Genom att kvinnors och tjejers homo-, och bisexualitet inte ses som lika provocerande som mäns skapas utifrån mitt sätt att tolka tonårstjejerna tal och resonemang ett falskt sexuellt handlingsutrymme, då tjejer kan utföra homosexuella handlingar utan att de sanktioneras. Jag tänker då på hur tjejer ofta kan vara fysiska på ett sätt som inte är lika accepterat för killar, så som att kramas, pussas och sitter nära varandra i det offentliga rummet, utan att det för den sakens skulle ses som något sexuellt avvikande, just för att det ses som ickesexuella handlingar då kvinnors sexualitet har en tendens att osynliggöras.

Detta resonemang illustreras även av Nadjas sätt att resonera:

Nadja: En annan sak också, att två tjejer hånglar med varandra är något som mest finns på porrfilm, om killar ser två tjejer hångla med varandra blir de oftast upphetsade. Men om vi tjejer ser två killar hångla med varandra tycker vi bara att det är äckligt.

Nadjas sätt att resonera synliggörs på vilket sätt män definierar kvinnornas sexualitet i pornografin, samt att kvinnornas sexualitet ändas "finns" eller får värde genom mäns sexualitet. Jag tolkar även Nadjas resonemang som ett uttryck för hur könsmaktsordningen internaliserats i hennes sätt att tänka, då mäns handlingar ses som okej medan liknande handlingar utförda av kvinnor ses som äckligt.

Svaret på varför mäns homo-, och bisexualitet ses som sämre eller grövre kan vi även finna i Karins resonemang. Hon säger följande:

"Det har ju alltid varit så att killar har mer, ja att de ska vara över tjejerna. När en kille då är böj så blir han ju ungefär som tjejerna och då kommer han inte lika högt upp, eller ses inte som lika cool. Det känns som att det är det där med killar och tjejer, det är olika, det ska ju inte vara så länge...men det är ändå så att mannen har mer än kvinnan."

Karins sätt att betrakta genus, kön och sexualitet sammanfaller med Hirdmans resonemang om mäns överordning och kvinnors underordning som avseglar sig på alla nivåer i samhället, men även Butlers teori om den heterosexuella matrisen. Performativitet är en grundbult för upprätthållandet av den heterosexuella matrisen, dvs. att kvinnor och män iscensätter manligt och kvinnligt genus. Karin beskriver genom sitt resonemang vad som händer om en man bryter mot de manliga genuskoderna. Genom att göra detta bli han "ungefär som tjejerna" säger hon, d.v.s. tar ett feminint genus vilket även inbringar mindre status. Jag tolkar Karins resonemang som en insikt i genusspelet eller som Hirdman skulle kalla det, hur genuskontraktet fungerar, vilket går hand i hand med heterosexualiteten som norm.

På frågan om det trodde att det var vanligt eller ovanligt med homo-, och bisexualitet svarade respondenterna att de kände inga eller några personer som identifierade sig så. Eva säger så här:

Jag känner en del. Beror nog också på vilken umgängeskrets man umgås i, i min krets t.ex. så är det väldigt accepterat och då är det nog lättare att komma ut.

Eva ringar i sitt resonemang in omgivningens betydelse för graden av öppenhet, hennes resonemang kan tolkas som en medvetenhet kring miljöns påverkan på människors beteende. På samma sätt resonerar Sandra, som säger så här:

Det kan ju vara så att man känner många bara att man inte vet om det, att de inte vågat komma ut ännu. De kanske till och med kan vara så att de inte vet om det själva ännu.

Detta i sin tur går att koppla till många queerteoretikers resonemanget kring sexualitetens uttryck som socialt och kulturellt konstruerade, utifrån tid och rum.

5.5 Feministisk medvetenhet

5.5.1 Vad betyder jämställdhet och vad är feminism?

Alla respondenterna menade att jämställdhet och feminism stod för lika rättigheter oavsett kön. De kopplade ihop orden jämställdhet och feminism men ansåg inte att samhället idag var jämställt.

Vad betyder jämställdhet?

Karin: Att alla ska ha lika rätt, att det ska vara samma för alla, med allting

Sandra: Visst att killar har mer muskler, de orkar mer, men de ska inte se ner på tjejerna för det.

Maria: och samma lön, vad man än jobbar med.

Karin: Alla säger att det ska vara jämställt, fast det är ju inte det, det kommer nog att ta ett tag innan de blir det.

Vad betyder feminism?

Karin: Det är ju rätt svårt, men det är väl att man ska vara så där jämn. Att det inte ska vara tjejsaker och killsaker. Så där att rosa inte ska vara en tjejfärg och blått en killfärg.

Sandra: Men det är ju inte så att feminister inte rakar armhålan, sminka sig inte och klär sig som killar. Man kan ju vara hur som helst om man är feminist, bara det att man ska tycka att det ska vara jämställt.

Respondenterna talar till största del om feminism utifrån positiva ordalag. Nadja säger så här:

Det är ju egentligen feministerna som bryr sig mest, det är ju de som vill ändra samhället.

Flera av dem menar dock att det finnas många myter kring feminister och en allmän uppfattning om att de är "lite överdriva". Flera av respondenterna menar att feminister ofta kopplas ihop med "manliga" attribut, vilket i sin tur strid mot samhällets genusnormer kring utseende.

Sandra: Men det är nog många myter om feminister, det är många som tror att det är så där lite udda människor. Men när man fattar vad det är, så är det ju inte det.

Erika: Många tänker ju om feminister, att de har hår under armarna och att de aldrig rakar sig. Att de är lite så där manliga.

Eva menar att det är många i samhället som inte tycker om feminister, hennes förklaringsmodell låter så här:

Eva: Jag det blir ju snedvridet. Det är bara de som gör något speciellt som visas i media och så. När visar man t.ex. på tv när en vegan sitter och äter sina sojabiffar och vad han odlar i sin trädgård. Istället visar man när en vegan som kastar en brandbomb på en scanbil, det har ett nyhetsvärde och det är därför man visar det. Det är samma sak med muslimer. När visar man t.ex. en snäll muslim. Man visar bara alltid det extrema. Samma sak med feminister, man visar bara dom som slår poliser och skriker och slå sönder massor av saker. Man ser aldrig dom som...ja som vi, vi har ju en feministisk grupp eller en tjejgrupp. Det vi försöker göra är att stärka varandra som tjejer, vi har middagar, vi har trygghetsövningar, teaterövningar, åker ut i skogen och plockar svamp, lär känna varandra, och vara trygga i varandra som tjejer och vara trygga med vilka vi är.

Ida: Men det är det ingen som gör reportage om i tidningen, nej vem vill läsa det.

Jag tolkar Evas resonemang som att hon är medveten om att samhället är organiserat utefter olika maktstrukturer, varav en av dem vilar på kön. Hennes sätt att resonera tyder flera gånger under intervjun på en feministisk medvetenhet.

5.5.2 Tjejernas förklaringsmodeller och syn på orsakssamband mellan genus, sexualitet, jämställdhet och feminism.

På frågan om respondenterna tycker att jämställdhet och feminism hänger ihop med de vi pratat om under intervju (se alla tidigare teman i detta kapitel) svarade samtliga att det trodde att det gjorde det. Nadja och Eva säger så här:

Nadja: Det är ju också jämställdhet, om man tänker på sex och sådant. Det ska ju också vara självklart att det ska var jämt. Om killen får orgasm så ska det ju också vara självklart att tjejen också ska få det. Men det är ju många killar som bara är pang på och sedan när de har fått sitt så räcker det. Men det ska ju så klart vara lika där med.

Erika: killarna tänker ju mest på sig själva.

Eva: Ja absolut. Jag tror mycket av det vi snackat om är ju vilka roller vi har och vad man tror att man måste göra. Och det har ju mycket med jämställdhet att göra. Killar får lära att vi ska vara skrikiga, skråniga, supa och ligga med massor av tjejer, då är vi coola. Medan tjejer får lära sig; vi ska ligga med massor av killar, men däremot ska vi inte göra det för då blir vi kallade horor. Och sedan ska vi vara jättesöta och flirtiga så att killarna tycker om oss, för det måste de göra för annars är vi inte populära bland andra tjejer. Men vi blir samtidigt inte populära bland andra tjejer om vi blir "för" populära bland killarna, för då blir de avundsjuka. Åh så helst ska vi sitta tysta och inte säga så mycket. Det handlar nog mycket om vad man tror att man måste göra.

Nadja och Erika menar att jämställdhet och sexualitet hänger ihop och ger exempel på vad de tycker är orättvist. Eva gör i sin tur en feministisk analys av vad vi pratat om under intervjun och resonerar kring sambanden mellan genus, sexualitet och feminism. Hon pekar på hur tjejer och killar inskolos och lär sig olika roller, vilket tyder på en feministisk medvetenhet genom socialkonstruktivistiskt synsätt.

För att undersöka tonårstjejernas feministiska medvetenhet närmare går jag även tillbaka till tidigare teman, frågor och diskussioner. Kring varje deltema under intervjuerna ställde jag frågan om vad tjejerna trodde att de olika "spelreglerna" här även kallat handlingsutrymme berodde på. Genom deras sätt att prata kring olika förklaringsmodeller får vi även svaret på huruvida de anser att genus, sexualitet, jämställdhet och feminism hänger ihop eller ej. Karin ger exempelvis följande förklaring till varför killar kan skämta om onani i det offentliga rummet, i motsats till tjejer.

Karin: Nej det har nog blivit en sådan killgrej. Hade tjejerna också pratat om det mycket så hade det också blivit normalt. Men nu är det så att tjejerna är mer tysta och har det för sig själva än killarna som berättar det för hela skolan.

Tonårstjejernas förklaringsmodeller kring varför killar har ett större sexuellt handlingsutrymme än tjejer skiljer sig åt mellan respondenterna. Förklaringsmodeller som hänvisade till gamla traditioner, inlärdade roller och till att män som grupp är överordnade kvinnor som grupp anser jag tyder på tonårstjejernas feministiska medvetenhet. Till skillnad från några av respondenternas resonemang, som förklarar ojämlikheten utifrån biologiska skillnader mellan könen.

Jag upplever vad jag här väljer att kallar för en dubbel medvetenhet hos respondenterna. Tonårstjejerna visar genom sitt sätt att resonera kring jämställdhet och feminism på en feministisk medvetenhet. De kan utan vidare eftertanke räkna upp och beskriva vilka saker de anser orättvist mellan tjejer och killar, i deras omgivning och i samhället. De lyfter upp och pratar om tjejers och killar olika "spelregler" och menar att lika handlingar sanktioneras olika utifrån kön. Exempel på det är då Nadja och Karin säger:

Nadja: Det har alltid varit så att om tjejer gör någonting så ses det som äckligt och om killar gör samma sak ses det som normalt. Jag pratade med en lärare en gång som hade en förklaring. Hon sa att det var så att om killar gör något när de är små t.ex. pillar på sin snopp, då ses det som gulligt medans om en liten flicka gör samma sak så säger man uch vad äckligt, sluta upp med det. Att det alltid har varit så.

Karin: Alltså det går mer skitsnack om tjejer. Det är mer tillåtet för killar att göra saker än för tjejer. Det gick typ ett rykte om mig att jag var lesbisk och att jag typ hade hånglat med hur många tjejer som helst, jag vet inte vad det kom ifrån. Skratt. Men det är mer tillåtet att man säger att killar har legat med 100 tjejer än att man säger att en tjej har legat med 100 killar, då blir man horan.

På samma sätt som jag upplever att tonårstjejerna har en feministisk medvetenhet kring samhällets genusrelaterade regler kring sexualitet upplever jag att de förhåller sig till- och lever efter dem, därav tonårstjejnans dubbla medvetenhet. Exempel på det är Evas sätt att prata om sexuella handlingar och Erika och Nadja om skönhetsideal:

Eva: jag tror oftast att tjejen ställer upp faktiskt. Hon orkar eller vill inte höra honom tja mer. Vill var snäll som sagt.

Erika: Ja så klart, det påverkar jättemycket.

Nadja: Om det inte skulle vara på det sättet skulle man inte bry sig lika mycket.

Erika: Man skulle inte ha så dåligt självförtroende.

Nadja: Ja eftersom man kollar på de där bilderna och så tänker man att man också vill se ut så.

Ida: Det är så idealet är och det är många som får ätstörningar.

Tonårstjejnans dubbla medvetenhet kring genus och sexualitet skulle kunna kopplas till Hirdmans resonemang om genussystemets tvingande karaktär. Även Butler beskriver hur performativitet, hand i hand med heteronormativiteten, blir ett socialt sanktionerande system.

6. Slutdiskussion

6.1 Slutdiskussion

Syftet med den här studien var att undersöka tonårstjejnans syn på genus och sexualitet och huruvida de anser att det finns samband mellan genus, sexualitet, jämställdhet och feminism. Centralt var på vilket sätt genus och sexualitet kopplas ihop med varandra, genom tonårstjejnans tal och resonemang. Svaren på samtliga av mina forskningsfrågor, vilka jag redogör för i förgående kapitel, visar tydligt på detta. Sammankopplandet av genus, kön och sexualitet blir tydligt i tonårstjejnans sätt att resonera kring kroppskänedom, onani, stress och press kring sexuella handlingar, rykten om tjejen som hora, sexlust, kärlek, utseendeideal, synen på hetero-, homo och bisexualitet samt deras sätt att prata kring jämställdhet och feminism. Alla dessa teman, som jag belyst i min studie, genomsyras av de normer som omgärdar kön och på vilket sätt killar och tjejer ska vara mot varandra. Rakt igenom genus-, kön och sexualitetsnormerna, som utkristalliserades genom tjejnans tal och resonemang, går normen om heterosexualiteten. Samtliga av tonårstjejnans förhåller sig till heterosexualiteten som outtalad och given norm. Det blir även tydligt hur några av tonårstjejnans, genom den heteronormativa ordningen ogiltigförklarar homosexuella handlingar utifrån avsaknaden av könsdikotomin.

Något som jag finner särskilt intressant är hur tydligt kärleksideologin kommer till uttryck när tjejnans pratar om parrelationer och sex. Genom den manliga överlägsenhetsnormen tillförsäkras killarna ett sexuellt handlingsutrymme som inte tjejnans har, samt möjligheten att experimentera med sin sexualitet. Tjejnans sexualitet begränsas i sin tur till att existera inom ramen för kärleksrelationer. Detta leder också till ett omvänt orsakssamband, genom att sexuella handlingar kommer att betraktas som en självklar del av parförhållandet kan det även upplevas som och tvingande.

Den dubbla medvetenheten i relation till genus och sexualitet finner jag även mycket intressant. Tonårstjejnans uttrycker genom sitt tal och resonemang en medvetenhet kring orättvisor mellan könen och att de på många plan är socialt konstruerade. Samtidigt beskriver de hur de förhåller sig till och agerar utifrån samhällets givna genusnormer. Jag föreställer mig att den dubbla medvetenheten är ett resultat av vad som brukar kallas den ”tredje vågens fe-

minism” vilket innebar att debatten kring jämställdhet och feminism tog fart och intensifierades i media och på andra samhällsarenor under 90-talet. Detta ledde till att feminismen nådde en bredare del av befolkningen än tidigare. Därigenom har de feministiska idéerna även nått fram till tonårstjejerna, som kanske är de som påverkas allra mest av dessa normer och som är mest upptagna med att reproducera dem. Jag ser i mitt material att denna dubbla medvetenhet utgör en möjlighet för tjejerna, i form av ett latent handlingsalternativ som de åtminstone på ett teoretiskt plan förhåller sig till. Trots att genussystemet på många sätt är tvingande, så kan den dubbla medvetenheten utgöra en möjlighet till förändring.

Jag menar att det finns en viktig poäng med att lyfta upp tonårstjejnarnas egen bild av sin verklighet och levda erfarenheter, i vilket en del är att synliggöra begränsande normer. För att kunna påverka tjejers sexuella handlingsutrymme krävs kunskaper om vilken verklighet tjejerna lever i och relaterar till. Först med denna vetskap anser jag att vi kan bedriva ett förebyggande jämställdhetsarbete, med fokus på att vidga tjejers handlingsutrymme och bestämmanderätt. Dessa kunskaper anser jag är särskilt viktiga för yrkesverksamma socionomer inom skolans domän men även för kuratorer på ungdomsmottagningar, vilka dagligen kommer i kontakt med frågor kring genus och sexualitet. Ökade kunskaper kring tonårstjejers syn på genus och sexualitet blir även viktigt i utformandet av bra sex och samlevnadsundervisning.

6.2 Diskussion av metodval

Då jag med den här studien ämnat fånga in tonårstjejers syn och förförståelse av genus, sexualitet, jämställdhet och feminism har det under hela uppsatsprocessen känts relevant att använda mig av kvalitativa samtalsintervjuer som metod. En kvantitativ undersökning hade möjliggjort ett större urval, men hade troligtvis inte kunnat fånga in tonårstjejnarnas subjektiva åsikter, tankar och värderingar i lika stor grad. Ett möjligt alternativ till mitt metodval hade kunnat vara mer renodlade fokusgrupper om 4-6 personer. Genom fokusgrupper hade jag möjligtvis i ännu större utsträckning lyckats fånga in tonårstjejnarnas gemensamma diskurs- sätt att prata och resonera kring givna teman.

Under samtalsintervjuerna använd jag mig av ungdomsfilmen *Hip hip hora*, detta för att på ett lättare sätt få respondenterna att relatera till givna teman och försäkra mig om att tjejernas verkligen diskuterade och pratade om de ämnen jag ville att de skulle prata om. Alla respondenterna tillfrågades under intervjuerna om de tyckte att filmscenerna stämde överens med verkligheten och i fall det som hände i filmen skulle kunna hända i deras vardagsmiljö. Samtliga av respondenterna menade med bestämdhet att filmen speglade verkligheten och att allt som hände i filmen också sannolikt skulle kunna hända i verkligheten. Genom att jag använt filmen som diskussionsunderlag under intervjuerna stärks min förhoppning om att jag verkligen undersökt det jag avsett att undersöka d.v.s. fångat in tonårstjejnarnas syn på givna tema, vilket i sin tur bör stärka studiens validitet.

Min feministiska förförståelse kan ha spelat roll för på vilket sätt tonårstjejnarna besvarade mina intervjufrågor. Denna ståndpunkt var ingenting jag klargjorde varken innan, under eller efter intervjuerna. Det kan dock funnits en risk för att respondenterna anade min feministisk ståndpunkt, genom mitt sätt att formulera frågorna, vilket i sin tur kan ha påverkat dem att svara på ett sätt som de trodde förväntades, i likriktning med den rådande feministiska diskurs som finns i samhället.

6.3 Diskussion om teorival

Jag anser att mitt teorival fungerar som ett bra analysverktyg i förhållande till den empiriska data jag samlat in. Mitt val av teorier tycks även sammanfalla med de teorival som liknande studier och tidigare forskning ofta bygger på, inom den samhällsvetenskapliga och sociologiska

disciplinen. Jag är samtidigt medveten om att andra teoretiska perspektiv skulle kunna generera andra intressanta slutsatser och aspekter på tonårstjejjers sätt att se på genus och sexualitet.

En nackdel med mitt teorival skulle kunna vara att Hirdman och i synnerhet Butlers syn på genus, kön och sexualitet som socialt konstruerat för många kan uppfattas som mycket abstrakt. Då dagens samhälle fortfarande är uppbyggt och organiserat efter två separata kön vars roller spelas och iscensätts på skilda sätt, kan det bli svårt att relatera till sig främst Butler men även Hirdmans teoribildning. Könsens påstådda biologiska olikheter och därigenom förklaringen till människors agerande och beteende ses av många som självklart. Ifrågasättandet av detta ”faktum” kan upplevas som provocerande då det i sin tur kan ses som ett ifrågasättande av många människors könsidentitet och sätt att leva sina liv. Mitt teorival kan utifrån detta resonemang både ses som positivt och negativt, nackdelen som jag beskrivit ovan kan vara att teorierna är abstrakta och svåra att relatera till, medan fördelen blir dess förmåga att se på givna teman utifrån nya perspektiv, vilket i sin tur kan leda en förändring i riktning mot ett mer jämställt samhälle.

6.4 Förslag på fortsatt forskning

Förslag på vidare forskning skulle kunna vara att undersöka på vilket sätt unga tjejers psykosociala hälsa påverkas av att de ständigt förhåller sig till ett begränsat sexuellt handlingsutrymme. Likaså skulle det vara intressant att undersöka hur unga tjejer upplever och förhåller sig till det som jag här kallar för dubbel medvetenhet. Hur påverkar denna dubbla medvetenhet deras vardagsstrategier i mötet med skola, media och partners, känner de en klunghet och frustration inför samhällets tvingande genussystem?

Referenslista

- Ambjörnsson, F.(2004) *I en klass för sig*. Stockholm: Ordfront
- Backman, J.(1998) *Rapporter och Uppsatser*. Sverige: Studentlitteratur Lund
- Berg, L.(1999) *Lagom är bäst Unga kvinnors berättelser om heterosexuell samvaro och pornografi*. Stockholm: Bilda Förlag
- Berg, L.(2002) *Äkta kärlek- heterosexuell samvaro speglar mot diskursen om kärlek, heterosexuallitet och kropp*. Uppsala universitet: Sociologiska institutionen
- Berggren, I.(2001) *Identitet, kön och klass*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis
- Butler, J.(2001) *Könet brinner* (övers. Tiina Rosenberg) Natur och Kultur, Stockholm
- Bäckman, M.(2003) *Kön och känsla – Samlevnadsundervisning och ungdomars tankar om sexualitet*. Göteborg & Stockholm: Makadam
- De los Reyes, P., Mulinari, D. (2005) *Intersektionalitet- kritiska reflektioner över (o) jämlikhetens landskap*. Malmö: Liber AB
- Esaiasson, P., Gilljan, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2004) *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Forsberg, M. (2005) *Brunetter och blondiner: om ungdomar och sexualitet i det mångkulturella Sverige*. Göteborgs universitet
- Geiger, L.(red.),(2004) *Ungdomsbarometern 2004*. Stockholm: JMS AB
- Gemzöe, L. (2003) *Feminism*. Stockholm: Bilda Förlag
- Helmius, G (1998) *Kärleken*. I B, Lewin (red.), *Sex i Sverige- om sexuallivet i Sverige 1996*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet
- Hirdman, A. (2001) *Tilltalande bilder. Genus, sexualitet och publiksyn i Vecko-revyn och Fib Aktuellt*. Stockholm: Atlas
- Hirdman, Y.(1988) *Genussytemet – reflektioner kring kvinnors sociala ordning. Kvinnovetenskaplig tidskrift, nr 3 1988, s 49-63*
- Hirdman, Y.(2001) *Genus – om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber AB
- Houts, L. (2005) *But was it Wanted? Young women's first voluntary sexual intercourse. Journal of family issues, vol 26 no.8, s 1082-1102*
- Jeffner, S.(1998) *Liksom våldtäkt, typ...* Stockholm: Utbildningsförlaget Brevskolan
- Johansson, T., & Lalander. P. (red.), (2003) *Sexualitetens omvandlingar*. Uddevalla: Daidalos AB
- Kelley, M.(2004) *Modeling work - occupational Messages in Seventeens Magazine. Gender & Society. vol 18 no.1, s 47-64*
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S., Lilja, J. & Mannheimer, K. (red.) (2004) *Undersökningsmetoder i samhällsvetenskap och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundgren, E., Sörensdotter, R.(2004) *Ungdomar och genusnormer på skolans arena*. Falun: Sahlanders Grafiska
- Mattsson, T.(2002) *Kön och genus – i samhället och i det sociala arbetet*. Lund: Lunds universitet
- Månsson, S -A. (1998) *Sexuella förhållanden mellan människor av samma kön*. I B, Lewin (red.), *Sex i Sverige- om sexuallivet i Sverige 1996*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet
- Patton, M -Q.(1990) *Qualitative evaluation and research methods - second edition* Sage Publications Ltd: London
- SOU 1969:2 *Om sexuallivet i Sverige*.
- Skeggs, B.(1999) *Att bli respektabel*. (övers. Annika Persson) Göteborg: Daidalos

Övriga dokument:

RFSU- Riksförbundet för sexuell upplysning, *skolprojektet* , 2005, Stockholm

Film:

Teresa Fabik, *Hip Hip Hora*, (2003), Sandrew Metronome Distribution Sverige AB

Bilaga

Intervjuguide

Jag inleder med att säga följande:

- Jag kommer att visa två filmsnuttar, som jag kommer att be er prata lite om. Jag kommer att ge er frågor och en del påståenden som ni får ta ställning till. Ni kan antingen prata och diskutera med varandra eller svara direkt till mig eller både och.
- Det finns inget rätt eller fel svar, jag vill att ni ska svara det ni tänker och känner.
- Ni kommer i min uppsats vara helt anonyma. Ingen annan än jag kommer att lyssna på bandet.
- Säg under intervjuens gång till om det är någon fråga ni inte riktigt förstår, så formulerar jag om.
- Ni kan när som helst under intervjun avbryta, utan att för den saken skall behöva förklara varför.
- Säg även till om det är någon fråga som ni inte vill svara på, eller i fall någon fråga känns olustig, så hoppar vi över den och går till nästa fråga.

Jag visar cirka 12 minuter av filmen Hip hip Hora, filmsekvensen börjar 06 minuter in i filmen och sedan 12 minuter fram (06-18).

-Kan ni beskriva tjejerna och killarna i filmen i Hip hip hora, vilka karaktärer finns?
Finns de även i verkligheten?

Första filmscenenen går ut på att tre 15-åriga tjejekompisar läser ur en erotisk novell som refererar till kvinnans klitoris, tjejerna i filmen känner inte till vad en klitoris är. Genom att visa denna filmsekvens vill jag komma in på ämnet kroppskänedom och kunskap kring kvinnan och mannen könsorgan. Jag ber respondenterna diskutera filmscenen och ställer frågorna:

- Har Killar och tjejer lika mycket kunskap om sin kropp och sina könsorgan.
Om nej, vad tror ni att det beror på?

Nästa filmscen utspelar sig på en fest, en kille och en tjej har gått in i sängkammaren. Killen tjarar på tjejen om att hon ska suga eller runka av honom. Jag ber respondenterna diskutera filmscenen och ställer frågorna:

Hur tror ni att tjejen känner sig?

Hur tror ni att killen känner sig?

Tror ni att hans kompisar som står utanför påverkar situationen, om ja på vilket sätt?

Några påståenden som jag vill att ni ska ta ställning till, stämmer det eller stämmer det inte, diskutera gärna med varandra :

- Det kan vara svårt att säga att man inte har lust att hångla till någon man just blivit ihop med.
- Det är taskigt mot den andra om man ångrar sig efter "halva vägen" alternativt - Det är taskigt att lova att man ska ha sex och sedan inte vilja.

- Varför? Varför inte? Hur kan det kännas? Vad kan hända beroende på om man väljer att säga nej alternativt fortsätta?
- Många känner krav kring sex.
- Vad kan krav handla om? Vad betyder att "man ställer upp" vad betyder att man tjar om sex"?

Jag läser upp en historia/scenario som de får diskutera och bestämma olika slut på:

Scenario 1:

Sara är vrålkär i Erik och dom har varit ihop i fem månader. För två månader sedan hade de samlag första gången och sedan dess har dom gjort det flera gånger. Men ibland är det krångligt att se till så att de får vara ensamma och kan göra det. Därför ser båda fram emot helgen då Saras föräldrar ska åka till landet och hon och Erik ska få bo själva hemma hos henne. De pratar mycket om helgen och att de längtar efter att kunna ha sex ostört. Men när helgen kommer är Saras lust till sex som bortblåst. När Erik kommer hem till henne och börjar krama och pussa på henne känner hon mest för att kolla på en bra film på video. Vad händer?

- Vilka möjliga slut finns det på den här historien?
- Hur tror du hon tänker/känner?
- Hur tror du att han tänker/känner?
- Vad tror du är det vanligaste som händer i den här situationen?

Jag läser upp ytterligare påståenden som ni ska ta ställning till:

- Killar och tjejer har generellt lika mycket sexlust. Om ja eller nej, varför tror ni att det är så?
- Vad får man göra sexuellt som tjej och vad får man göra som kille?
- Vad får man känna, vad får man vilja?
- Vad får man säga om vad man vill?

- Använder tjejer samma språk som killar om sex och relationer. Pratar man om det på samma sätt?

- Kärlek och sex hänger ihop.
- Tror ni tjejer och killar tänker samma sak om detta?
Om nej, varför tror ni att det är så?

Vi tittar åter igen på på Hip hip hora i cirka tio minuter. Filmsekvensen som jag visar börjar 43 minuter in i spelfilmen och sedan tio minuter framåt (043-53).

Första filmscen på en hamburgerrestaurang går ut på att två tjejer sitter och pratar nedlåtande om en tredje tjej, de säger "Hon läser typ porr och fantiserar om sex." Jag ber mina respondenter relatera till filmscenen och frågar dem:

- Är det okej att fantisera om sex ?
- Finns det någon skillnad mellan tjejer och killar?
- Jag ger dem även ett påstående; " Det är okej att prata om onani."
- Är det lika viktigt att "ha sex med sig själv"/onanera som att ha sex med någon annan?
- Vilket är lättast att prata med vänner om? Vad tror ni att det beror på?
- Pratar killar och tjejer på samma sätt om onani eller ser diskussionerna olika ut? (t.ex. i skolan och i kompisgänget)

Nästa filmscen som jag vill att de ska relaterar till utspelar sig i omklädningsrummet på en högstadieskolan. En tjej säger att hon är tjock, tjejerna granskar varandras kroppar. Jag frågar tjejerna följande:

- Vad tänker ni om det? Är det vanligt? Finns det något ideal för hur tjejer och killar ska se ut?
- Om och i så fall hur tror ni det påverkar er och andra tjejer?

Påståenden:

- Kan man se vilket kön en person har utifrån klädstil, kroppsspråk?
- Är det i så fall bra eller dålig?
- Hur ser den typiskt normala tjejer ut, klädstil, sätt osv?
- Vad händer om man bryter mot dessa klädkoder? Hur reagerar människor i personens omgivning?
- Kan man veta vilken sexualitet en person har utifrån klädstil sätt att föra sig och prata. Går det att se på någon om den är hetro-, homo-, eller bisexuell?
- Hur ser man det i så fall? Klädstil, kroppsmanér?

Filmscen i omklädningsrummet då tjejerna granskat varandras magar mynnar ut i att en tjej säger till en annan: "Vad glör du på är du lebb eller?" Jag ber respondenterna relatera till scenen och ställer frågorna:

- Vad tänker ni om att två tjejer blir ihop, istället för en tjej och kille?
Är det vanligt/ovanligt att tjejer är tillsammans med tjejer och killar är tillsammans med killar?
Hur tror ni att klasskamrater, lärare och föräldrar reagerar?
- Vad är jämställdhet? Vad står ordet jämställdhet för?
- Vad är feminism? Vad står ordet för? Positivt, negativt, neutralt?
- Tror ni att det finns ett samband mellan jämställdhet/feminism och det vi pratat om under intervjun och utifrån filmen?